

**2019-жылдын 1-январынан тартып 2019-жылдын 31-декабрына чейинки
мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу
Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин
аткарылышына жүргүзүлгөн аудит жөнүндө
отчет**

Аудиттин негизи: Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 2020-жылга карата аудитордук иш планы.

Аудиттин объектилери: Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду (мындан ары – ММК фонду), анын аймактык башкармалыктары (мындан ары – АБ) жана Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдары (мындан ары – ССУ).

Аудиттин максаты: Бюджеттин аткарылышына аудит.

Аудиттелген мезгил: 2019-жылдын 1-январынан тартып 2019-жылдын 31-декабрына чейин.

Аудит жүргүзүү мезгилинде каржылоону бөлүштүрүүчүлөр болуп төмөнкүлөр эсептелген:

- биринчи кол коюу укугу менен – 2019-жылдын 18-февралына чейин ММК фондунун төрагасы М.Т. Калиев, 2019-жылдын 19-мартынан тартып ушул мезгилге чейин ММК фондунун төрайымы Э.К. Боронбаева, ММК фондунун төрайымынын финансы маселелери боюнча орун басары А.М. Калыков, ММК фондунун бюджетти аткаруу башкармалыгынын башчысы М.Т. Шабданов;

- экинчи кол коюу укугу менен – 2019-жылдын 4-сентябрына чейин ММК фондунун Бюджетти аткаруу башкармалыгынын бөлүм башчысы Н.Т. Бакирова жана 2019-жылдын 6-сентябрынан тартып ушул мезгилге чейин ММК фондунун Бюджетти аткаруу башкармалыгынын бөлүм башчысы Р.И. Боронбаева.

**Мурдагы аудиттин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын
Эсептөө палатасынын жазма буйруктарынын аткарылышына аудит
жүргүзүү**

ММК фонду тарабынан ушул аудит жүргүзүү учурунда, 2018-жылдын 1-январынан тартып 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругу толук аткарылган эмес.

ММК фондунун 2018-жылга карата бюджетинин аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча 2019-жылдын 11-сентябрында чыгыш номери № 01-23/213 болгон 29 пункттан турган жазма буйрук жөнөтүлгөн.

Аудит жүргүзүү мезгилинде 29 пункттан турган жазма буйруктун 22 пункту аткарылды, 7 пункту жарым-жартылай аткарылды (2,3,8,9,14,15,17-пункттары).

Жазма буйруктун төмөнкү пункттары жарым-жартылай аткарылды:

2-пункт. *Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 2017-жыл үчүн аудиттин жыйынтыктары боюнча жазма буйругунун 2,3,4,5,6,17,20,22,23,28,31,32,83,85,97,103,112,121,133,134-пункттарын аткарууну камсыз кылсын.*

Жазма буйруктун жогоруда көрсөтүлгөн пункттарынын ичинен 5, 6 жана 20-пункттар толугу менен аткарылды, 3,4,31,97,103,134-пункттар жарым-жартылай аткарылды, 2,17,22,23,28,32,83,85,112,121,133-пункттар аткарылган жок.

3-пункт.

ММК фондунун топтолгон эсебинде 66 179,4 миң сом суммасында пайдаланылбаган бюджеттик каражаттарды жана Ош облустар аралык бириккен клиникалык ооруканасынын эсебиндеги 7 759,1 миң сомду республикалык бюджетке кайтарууну камсыз кылсын.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2019-жылдын 19-декабрындагы № 3450-VI «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын экинчи окууда кабыл алуу жөнүндө» токтомуна ылайык, ММК фондунун 2019-жылдын 23-декабрындагы «Саламаттык сактоо уюмдарынын максаттуу иш-чараларына, саламаттык сактоо уюмдарын колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды, Жыйынтыктардын негизинде каржылоо каражаттарын жана гемодиализ каражаттарын, ошондой эле ММК фондунун 2018-жылга административдик чыгымдары боюнча каражаттардын калдыктары боюнча 2019-жылга кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыгып, анда 66179,4 миң сом суммасында каражат такталган. Жогоруда көрсөтүлгөн сумма тиешелүү саламаттык сактоо уюмдарына каржыланды.

Ош областтар аралык бириккен ооруканасынын эсебиндеги 7759,1 миң сом суммасындагы калдык медициналык жабдууларды ташып келүүчүлөрдүн эсебине которулду, ушуга байланыштуу каражаттарды кайтаруу мүмкүн эмес.

8-пункт.

Жыл аягында 161758,5 миң сом суммасында дебитордук карызды өндүрүү боюнча жана жыл аягында 239865,3 миң сом суммасында кредитордук карызды жабуу боюнча чаралар көрүлсүн.

2019-жылдын 1-январына карата 161 758,5 миң сомду түзгөн дебитордук карыздын ичинен 139 771,9 миң сом өндүрүлдү жана 2020-жылдын 1-январына карата өндүрүлбөгөн калдык 21 986,6 миң сомду түздү.

2019-жылдын 1-январына карата 239 865,3 миң сомду түзгөн кредитордук карыздын ичинен 236 059,1 миң сом төлөндү жана жабылбаган калдык 3 806,2 миң сомду түздү.

9-пункт. Улуттук госпиталь 2019-жылдын 1-январына карата 6305,7 миң сом суммасында дебитордук карызды, анын ичинде «Тамэс» ЖЧКсынан 5 560,9 миң сом суммасында каражатты өндүрүү боюнча чараларды көрсүн.

Улуттук госпиталдын жетекчилиги Экономикалык иштер боюнча сот аткаруучулар кызматынын Бишкек шаардык бөлүмүнүн дарегине «Тамэс» ЖЧКсынан карызды мажбурлап өндүрүп алуу өндүрүшүн ачуу боюнча өтүнүч менен кат жолдогон.

14-пункт. 155,3 миң сом суммасында негизсиз төлөнгөн эмгек акыны калыбына келтирүү, анын ичинде: Аксы райондук аймактык ооруканасында - 151,9 миң сом; Ала-Бука райондук ооруканасында - 3,4 миң сом.

Анын ичинде Ала-Бука райондук аймактык ооруканасында 3,4 миң сом толугу менен кайтарылды, Аксы райондук аймактык ооруканасында 151,9 миң сомдун ичинен 93,3 миң сом кармалды, кармалбаган сумманын калдыгы 58,6 миң сомду түзөт.

15-пункт. Негизсиз эсептен чыгарылган материалдык баалуулуктар, акча каражаттары, 242,4 миң сом отчеттук сумма анын ичинде: Баткен облустук Үй-бүлөлүк медицина борборунда иш сапарга кеткен чыгымдар боюнча - 23,4 миң сом; Базар-Коргон райондук аймактык ооруканасында - 4,2 миң сом; Аксы райондук аймактык ооруканасында - 13,9 миң сом; Ала-Бука райондук аймактык ооруканасында - 7,6 миң сом; Улуттук госпиталда - 14,7 миң сом; Г. Атабеков атындагы Таш-Көмүр аймактык ооруканасында - 10,0 миң сом; Жалал-Абад облустук Үй-бүлөлүк медицина борборунда - 3,6 миң сом; Кызыл-Өзгөрүш айылынын К. Малабашев атындагы Жалпы дарыгерлер практикалык борборунда - 27,9 миң сом; Чаткал райондук Жалпы дарыгерлер практикалык борборунда - 1,1 миң сом; Ноокат райондук аймактык ооруканасында - 2,9 миң сом; Ч. Мамбетов атындагы Талас облустук бириккен ооруканасында - 110,6 миң сом; Ысык-Көл облустук тиш дарылоо бейтапканасында - 22,5 миң сом.

Жогоруда көрсөтүлгөн 242,4 миң сом сумманын ичинен Ч. Мамбетов атындагы Талас облустук бириккен ооруканасынын 110,6 миң сом суммасындагы каражаттан башка сумма толугу менен калыбына келтирилди.

17-пункт. ММК фонду 1964,9 миң сом суммасында максатсыз пайдаланылган каражатка каржылоону азайтсын, анын ичинде: Токтогул аймактык ооруканасы боюнча - 758,5 миң сом; Улуттук госпиталга - 122,2 миң сом; Улуттук хирургиялык борборго - 899,6 миң сом; Улуттук Энени жана баланы коргоо борборуна - 125,0 миң сом; Шаардык тез жардам балдар клиникалык ооруканасына - 49,6 миң сом; Бишкек шаарындагы № 2 төрөт үйүнө - 10,0 миң сом.

Жогоруда көрсөтүлгөн 1964,9 миң сом суммасындагы каражаттан Улуттук хирургиялык борбору боюнча 899,6 миң сом суммасындагы каражаттан башкасы толугу менен калыбына келтирилди.

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги боюнча

2018-жылдын 1-январынын 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил

үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине 2019-жылдын 11-сентябрында чыгыш номери № 01-23/214 кат менен 4-пункттан турган жазма буйрук жөнөтүлгөн, жазма буйруктун бардык пункттары аткарылган эмес.

1-пункт. 2017-жыл үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду жана Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджеттик каражаттардын чыгымдар сметасын, атайын эсептердин кирешелер жана чыгашалар сметаларынын аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругун аткарууну камсыз кылсын.

2-пункт. Төмөнкүлөр каралып чыксын:

- жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары, аныкталган финансылык мыйзам бузууларды жана кемчиликтерди жоюу, мындан ары ММК фондунун консолидацияланган бюджетинин каражаттарын пайдаланууда алардын кайталанышына жол бербөө боюнча тиешелүү чараларды көрүшсүн;

- финансылык мыйзам бузууларга жол берген кызмат адамдарынын жоопкерчилиги жана иштеги кемчиликтери каралсын.

3-пункт. Саламаттык сактоо уюмдарынын бириктирилген бюджеттин каражаттарын натыйжалуу пайдалануусун контролдоону камсыз кылсын.

4-пункт. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна киргизилгенге чейин ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин аткарылышы жөнүндө отчетту толуктап иштеп чыгуу, тактоо боюнча чараларды көрүшсүн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги боюнча

2018-жылдын 1-январынын 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине 2019-жылдын 11-сентябрында чыгыш номери № 01-23/215 кат менен, 3-пункттан турган жазма буйрук жөнөтүлгөн, жазма буйруктун 2 пункту аткарылган (2,3-пункттар), 1 пункт жарым-жартылай аткарылган (1-пункт).

Жазма буйруктун 1-пункту жарым-жартылай аткарылган:

1-пункт. Төмөнкүлөр камсыздалсын:

- 2017-жыл үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду жана Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджеттик каражаттардын чыгымдар сметасын, атайын эсептердин кирешелер жана чыгашалар сметаларынын аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыктары боюнча, Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругун аткаруу;

Аткарылган жок.

- Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин чечимдери боюнча максаттуу тартипте бөлүнгөн ММК фондунун топтолмо эсебинде турган 66 179,4 миң сом жана Ош облустар аралык бириккен клиникалык ооруканасынын эсебиндеги 7 759,1 миң сом суммасындагы пайдаланылбаган каражаттардын калдыктары республикалык бюджеттин кирешесине кайтаруу.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2019-жылдын 19-декабрындагы № 3450-VI «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын экинчи окууда кабыл алуу жөнүндө» токтомуна ылайык, ММК фондунун 2019-жылдын 23-декабрындагы «Саламаттык сактоо уюмдарынын максаттуу иш-чараларына, саламаттык сактоо уюмдарын колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды, Жыйынтыктардын негизинде каржылоо каражаттарын жана гемодиализ каражаттарын, ошондой эле ММК фондунун 2018-жылга административдик чыгымдары боюнча каражаттардын калдыктары боюнча 2019-жылга кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыгып, анда 66179,4 миң сом суммасында каражат такталган. Жогоруда көрсөтүлгөн сумма тиешелүү саламаттык сактоо уюмдарына каржыланды.

Ош облустар аралык бириккен ооруканасынын эсебиндеги 7759,1 миң сом суммасындагы калдык медициналык жабдууларды ташып келүүчүлөрдүн эсебине которулду, ушуга байланыштуу каражаттарды кайтаруу мүмкүн эмес.

Аудиттин объектиси тууралуу кыскача маалымат

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы № 133 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду жөнүндө» токтому менен, «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду жөнүндө жобо» бекитилген, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу жаатында мамлекеттик саясатты ишке ашыруучу, Кыргыз Республикасынын аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы болуп эсептелет.

ММК фондунун максаты – Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасын (мындан ары – МКП) ишке ашыруунун алкагында Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетин консолидациялоо аркылуу жарандарды сапаттуу медициналык жана профилактикалык жардам менен кепилденген камсыз кылуу болуп эсептелет.

ММК фондунун милдеттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу жаатында мамлекеттик саясатты ишке ашыруу;

- базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу системасынын финансылык туруктуулугун камсыз кылуу жана алдын алуучу, медициналык жана фармацевтик кызматтардын жарандарга акыйкаттык менен жана тең жеткиликтүү болушуна жетишүү үчүн медициналык жардамдын көлөмүн жана сапатын теңдештирүү шарттарын түзүү;

- Бирдиктүү төлөөчү тутумунун жана медициналык камсыздандыруу тутумунун финансылык туруктуулугун камсыздоо үчүн арналган финансылык каражаттарды топтоо;

- Бирдиктүү төлөөчү тутумунун каражаттарын сарамжалдуу жана максаттуу пайдаланууну контролдоо;

- Бирдиктүү төлөөчү тутумунун каражаттарынан Мамлекеттик кепилдиктер программасынын жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу программаларынын алкагында медициналык жардамга төлөп берүү үчүн саламаттык сактоо уюмдарына менчигинин түрүнө карабастан бирдей шарт түзүү;

- медициналык, алдын алуучу жана фармацевтик кызмат көрсөтүүчүлөр берген медициналык кызматтын сапатын контролдоону өркүндөтүү.

2018-жылдан тартып Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин ишке киргизилиши менен ММК фондунун бюджети Кыргыз Республикасынын бюджеттик тутмунун курамында өзүнчө аткарылат.

Азыркы учурда Бирдиктүү төлөөчү системасында 232 мамлекеттик жана 21 жеке менчик саламаттык сактоо уюму иштейт. Мындан тышкары, 201 фармацевтик кызмат көрсөтүүчүлөр менен келишим түзүлгөн.

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Электрондук саламаттык сактоо борборунун 2020-жылдын 1-январына карата маалыматына ылайык республика боюнча үй-бүлөлүк дарыгерлер тобуна катталган жана тейленүүчү калктын саны 6 138 940 адамды түздү, анын ичинде камсыздандырылгандар – 4 230 218 жаран, мунун өзү жалпы катталган калктын 68,9 % ын түздү (2018-жылы 6166362 адам, камсыздандырылгандар 4 081239 же 66,2 %).

2019-жылга ММК фондунун бюджети

Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы № 14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен ММК фондунун бюджетинин чыгаша жана кирешелер параметрлери 15 030 944,1 миң сом суммасында бекитилген.

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин киреше бөлүгү Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексине, «Кыргыз Республикасында жарандарды медициналык камсыздандыруу жөнүндө», «Кыргыз

Республикасынын Саламаттык сактоосун каржылоонун Бирдиктүү төлөөчү тутуму жөнүндө», «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө», «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо уюмдары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына ылайык түзүлдү жана негизинен Базалык мамлекеттик медициналык камсыздандыруу жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу программаларын каржылоого республикалык бюджетте каралган каражаттардын жана Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан которулуучу милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн каражаттарынын эсебинен түзүлөт.

2019-жылга карата ММК фондунун бюджетинин бекитилген кирешесинин түзүмү:

- республикалык бюджеттен берилүүчү бөлүнгөн каражаттар 10 852 341,7 миң сом суммасында же ММК фондунун тескөөсүндөгү каражаттардын жалпы көлөмүнүн 73,1 %;

- Социалдык фонддун бюджетинен берилүүчү каражаттар 2 388 285,3 миң сом же 16,1 %;

- акы төлөнүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшкөн каражаттар (анын ичинде кошумча төлөм каражаттары, атайын каражаттар жана «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» Коомдук фондунун каражаттары 1 570 317,1 миң сом суммасында же 10,6 %;

- башка келип түшкөн каражаттар 10 000,0 миң сом суммасында же ММК фондунун кирешесинин жалпы көлөмүнүн 0,06 %.

Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 21-январындагы № 8 «Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Мыйзамы менен ММК фондунун бюджетинин киреше жана чыгаша бөлүктөрүнүн параметрлери 15 720 544,3 миң сом суммасында такталды.

ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгүнүн такталган параметрлеринин түзүмү:

- республикалык бюджеттен бөлүнгөн каражаттар 11 129 175,1 миң сом суммасында (72,1 %);

- Социалдык фонддун бюджетинен берилүүчү каражаттар 2 388 285,3 миң сом суммасында (15,5 %);

- акы төлөнүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшкөн каражаттар (анын ичинде кошумча төлөм каражаттары, атайын каражаттар жана «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» коомдук фондунун каражаттары 1 905 249,0 миң сом суммасында (11,1 %);

- башка келип түшкөн каражаттар 10 441,4 миң сом же ММК фондунун кирешесинин жалпы көлөмүнүн (0,07 %).

-

Республикалык бюджеттен берилүүчү бөлүнгөн каражаттар

«Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык ММК фондуна республикалык бюджеттен берилүүчү бөлүнгөн каражаттар 2019-жылга 10 852 341,7 миң сом суммасында бекитилди.

Ошол эле учурда, жыл ичинде республикалык бюджеттен кошумча ММК фондунун бюджетине 276 833,4 миң сом бөлүндү, анын ичинде:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 2-майындагы № 113-б буйругун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 10-июнундагы чечимин аткарууда Ысык-Көл областынын аймагында болгон катуу шамалдын кесепеттерин жоюу боюнча саламаттык сактоо уюмдарында кечиктирилгис авариялык-калыбына келтирүү иштерин жүргүзүү үчүн республикалык бюджеттен ММК фондунун бюджетине 1063,4 миң сом суммасында кошумча бөлүнгөн каражаттардын көлөмү киргизилди, бул каражат Ысык-Көл облустук бириккен ооруканасынын төрөт бөлүмүнүн имаратынын чатырын калыбына келтирүү иштерин жүргүзүүгө 652,3 миң сом жана Ысык-Көл райондук аймактык ооруканасынын имаратынын чатырын калыбына келтирүү иштерин жүргүзүүгө 411,1 миң сом суммасында багытталат.

Жогоруда көрсөтүлгөн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн буйругун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин чечимин аткарууда, ММК фонду тарабынан 2019-жылдын 27-июнундагы № 185 «Ысык-Көл областынын саламаттык сактоо уюмдарынын 2019-жылга карата кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыкты, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2019-жылдын 25-июнундагы № 9391 «Ысык-Көл областынын аймагында болгон катуу шамалдын кесепеттерин жоюу боюнча саламаттык сактоо уюмдарында кечиктирилгис авариялык-калыбына келтирүү иштерин жүргүзүү үчүн кошумча каражаттарды бөлүү жөнүндө» 1 063,4 миң сом суммасына маалым кат-кабарламасынын жана ММК фондунун 2019-жылдын 27-июнундагы № 9554 1 063,4 миң сом суммасына маалым кат-кабарламасынын негизинде 36141 Бирдиктүү төлөөчү (саламаттык сактоонун ведомствого караштуу мекемелери) бюджеттик сметасын тактоо боюнча белгиленген тартипте түзөтүүлөр жүргүзүлдү.

Ошону менен бирге, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы № 441 токтомун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 9-сентябрындагы чечимин аткарууда, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-сентябрындагы № 364-б буйругуна жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 30-сентябрындагы чечимине ылайык өнөкөт бөйрөк оорусу менен ооруган бейтаптарга үзгүлтүксүз гемодиализ кызматын көрсөтүү үчүн республикалык бюджеттен 275 770,0 миң сом суммасында кошумча бөлүнгөн каражаттар каралаган.

Жогоруда көрсөтүлгөн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы № 441 токтомун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 9-сентябрындагы чечимин аткарууда, КР Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун 2019-жылдын 18-сентябрындагы № 905 жана № 282 «Бешинчи баскычтагы өнөкөт бөйрөк оорусу менен ооруган бейтаптардын гемодиализ кызматына жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу жөнүндө» биргелешкен буйругу чыккан, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Саламаттык министрлигинин бюджетинде каралган 83 000,0 миң сом көлөмүндө бюджеттик бөлүнгөн каражаттарды ММК фондунун бюджетине жылдыруу жолу менен гемодиализ кызматы боюнча сметалык багыттапталар такталды.

Жогоруда көрсөтүлгөн биргелешкен буйрукка ылайык 2020-жылдын 1-январынан тартып «Жасалма бөйрөк» бөлүмдөрү бар бардык мамлекеттик саламаттык сактоо уюмдары бешинчи баскычтагы өнөкөт бөйрөк оорусу менен ооруган бейтаптар үчүн гемодиализдин бир сеансынын ордун толтурууга акы төлөө ченеми боюнча ишке которулушту (ММК фондунун 2019-жылдын 1-октябрындагы № 14531 маалым кат-билдирүүсү, 83 000,0 миң сом суммага).

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-сентябрындагы № 364-б буйругуна жана жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 30-сентябрындагы чечимине ылайык ММК фонду тарабынан 2019-жылдын 3-октябрында № 305 «Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду (мамлекеттик программалар, иш-чаралар жана төлөмдөр») 2019-жылга гемодиализ кызматы бюджеттик сметасын тактоо жөнүндө» буйругу чыкты, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2019-жылдын 3-октябрындагы №14712 маалым кат-билдирүүсүнүн жана ММК фондунун 2019-жылдын 4-октябрындагы 192 770,0 миң сом суммага маалым кат-кабарламасынын негизинде 36210 «Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду (мамлекеттик программалар, иш-чаралар жана төлөмдөр») 2019-жылга гемодиализ кызматы» коду боюнча бюджеттик сметасын 192 770,0 миң сомго көбөйтүү менен белгиленген тартипте тактоо жүргүзүлдү.

Жыйынтыгында республикалык бюджеттен ММК фондунун бюджетине 2019-жылга карата берилүүчү бөлүнгөн каражаттардын такталган өлчөмү кошумча бөлүнгөн каражаттарды эске алуу менен 11 129 175,1 миң сомду түздү. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан 2019-жылга карата ачылган кассалык план 10 739 174,6 миң сомду түздү.

390 000,5 миң сом көлөмүндө айырма Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан Жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасын толук каржылабоо болуп эсептелет, мунун өзү Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан жарандарды медициналык-санитардык жардам менен кепилденген камсыз кылуу боюнча жарыяланган милдеттенмелердин аткарылбагандыгын билдирет.

ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн келип түшүүсү

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунан ММК фондунун бюджетине берилүүчү каражаттардын көлөмү Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык өнүгүү божомолу боюнча эмгек акы фондуна жараша ММК фондунун бюджетине келип түшүүчү, милдеттүү медициналык камсыздандырууга багытталуучу иштеген калк төлөгөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн суммасына жараша эсептелет.

«Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык 2019-жылга Социалдык фонддун бюджетинен ММК фондунун бюджетине берилүүчү ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн өлчөмү 2 388 285,3 миң сом суммасында бекитилген. Ошол эле учурда жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан ММК фондунун бюджетине чегерилүүчү ММКга камсыздандыруу төгүмдөрү катары келип түшкөн каражаттардын накта жалпы көлөмү – 2 320 002,6 миң сомду түздү. ММК фондунун бюджетине келип түшпөй калган камсыздандыруу төгүмдөрүнүн суммасы 68 282,7 миң сомду түздү, мунун өзү өз кезегинде ММК фондунун медициналык кызмат көрсөтүүчүлөрдүн алдындагы милдеттенмелеринин толук аткарылбашына алып келди.

Ошол эле учурда белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 26-апрелиндеги № 2397-VI «Кыргыз Республикасынын 2019-жылга бюджеттик резолюциясы жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» токтомуна ылайык, 2019-жылдан тартып Бирдиктүү казыналык эсеп аркылуу борборлоштурулган эсепке Социалдык фондунун операцияларын которуу, ММК фонду үчүн багытталган камсыздандыруу төгүмдөрүнүн келип түшкөн көлөмүнөн Социалдык фонд 3 % алынып салынышын камсыздоого мүмкүнчүлүк бермек.

Бирок, Социалдык фонд менен ММК фондунун ортосундагы 2020-жылдын 12-майында кол коюлган өз ара эсептешүүлөрдү салыштырып текшерүү актысына ылайык, Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан ММК фонду үчүн багытталган келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн көлөмүнөн үч пайыз 71 745,6 миң сом суммасындагы каражат кармалган.

Кассалык жүгүртүүдөгү накталай акчалар

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 7-беренесине

ылайык, кассалык жүгүртүүдөгү накталай акчанын көлөмү 2019-жылдын башына карата 180 000,0 миң сом өлчөмүндө бекитилген.

Иш жүзүндө ММК фондунун 2018-жылга бюджетинин аткарылышынын жыйынтыгы боюнча ММК фондунун эсебинде каражаттардын калдыгы 278 135,2 миң сомду түздү. Ошол эле учурда, 2019-жылдын башындагы каражаттардын калдыгынын суммасында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Жогорку Кеңешинин чечимдерине ылайык, максаттуу тартипте республикалык бюджеттен бөлүнгөн 66 179,4 миң сом суммасында пайдаланылбаган каражаттардын калдыктары эске алынган.

ММК фондунун топтолмо эсебиндеги 2019-жылдын башына карата каражаттардын калдыктарынын суммасы төмөнкү параметрлер боюнча бөлүштүрүлөт:

- Улуттук хирургия борборуна – 38 459,0 миң сом;
- Республикалык психикалык ден соолук борборуна – 2 417,9 миң сом;
- Ош облустар аралык бириккен клиникалык ооруканасына – 12 240,9 миң сом;
- Кара-Буура райондук Үй-бүлөлүк медицина борборуна – 8 261,6 миң сом;
- Талас облустук тиш дарылоо бейтапканасына – 4 800,0 миң сом;
- Саламаттык сактоону колдоо жана өнүктүрүү каражаттары – 9 833,1 миң сом;
- «ICAP» долбоору боюнча - 275,5 миң сом;
- «ЖНК» долбоору боюнча - 4 197,3 миң сом;
- Мамлекеттин пайдасына алынган кирешелер– 128,1 миң сом;
- Гемодиализ – 17 521,8 миң сом;
- Камсыздандыруу кору – 180 000,0 миң сом.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2019-жылдын 19-декабрындагы № 3450-VI «Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы № 14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун экинчи окууда кабыл алуу тууралуу» токтомунун 2-пунктунун негизинде, 2018-жылдан калдык катары өткөн 66 179,4 миң сом суммасында каражатты тактоо максатында, ММК фондунун 2019-жылдын 23-декабрындагы № 393 «Саламаттык сактоо уюмдарынын максаттуу иш-чараларына каражаттардын, саламаттык сактоону колдоо жана өнүктүрүү каражаттарынын, Жыйынтыктардын негизинде каржылоо долбоорунун каражаттарынын жана гемодиализ каражаттарынын калдыктары, ошондой эле ММК фондунун борбордук аппаратынын 2018-жылга административдик чыгымдары боюнча 2019-жылга кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыкты, муну менен 2019-жылга кирешелер жана чыгашалар сметаларына тактоолор жүргүзүлдү.

Каражаттардын пайдаланылбай калышынын негизги себеби болуп, республикалык бюджеттен каражаттардын кеч бөлүнүшү жана каржыланышы эсептелет (жыл аягында 2018-жылдын 26-декабрында такталган бюджет

бекитилгенден кийин), мунун өзү конкурстук сатып алууларды жүргүзүүнүн кармалышына жана бөлүнгөн каражаттардын саламаттык сактоо уюмдары тарабынан өздөштүрүлбөй калышына алып келди.

ММК полисин таратуудан келип түшкөн каражаттар

ММК полисин таратуудан келип түшүүчү каражаттар ММК фондунун 2019-жылга бюджетинде 10 000,0 миң сом көлөмүндө бекитилген, ММК фондунун бюджетинде башка кирешелер боюнча такталган сумма 10 441,4 миң сомду түздү (ММК фондунун бюджетинин каражаттарын максатсыз пайдалануунун натыйжасында өндүрүлгөн каражаттарды – 333,0 миң сом, ошондой эле КР мыйзамдарына каршы келбеген башка кирешелерди – 108,4 миң сомду эске алуу менен). 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча ММК фондунун бюджетине ММК полисин таратуудан келип түшкөн каражаттар 11 711,4 миң сомду түздү же такталган бюджеттен 112,2 %.

Эл аралык уюмдардан гранттык каражаттардын келип түшүүсү

Бекитилген бюджеттин киреше бөлүгүндө эл аралык уюмдардан трансферттердин (гранттык каражаттардын) келип түшүүсү 30 000,0 миң сом суммасында болжолдонгон. Иш жүзүндө 2019-жылы ММК фондунун топтолгон эсебине эл аралык уюмдардан бардыгы болуп 9 602,4 миң сом гранттык каражаттар келип түшкөн («ИСАР» долбоору).

Буга байланыштуу, ММК фондунун бюджетин аткаруунун жыйынтыктары боюнча жана «Ден соолук кербени» долбоору боюнча гранттык каражаттардын келип түшпөгөндүгүн эске алуу менен, эл аралык уюмдардан трансферттер боюнча мурда бекитилген келип түшүүчү каражаттардын божомолу 20 397,6 миң сомго азайтылган жана 2019-жылдын такталган бюджетинде 9 602,4 миң сомду түзгөн.

Акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшүүчү каражаттар

ММК фондунун 2019-жылга такталган бюджетинде акы төлөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн 1 570 317,1 миң сом көлөмүндө каражаттардын келип түшүүсү болжолдонгон, анын ичинде 549 611,0 миң сом суммасында кошумча төлөм каражаттары.

Такталган бюджетте акы төлөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн кирешелердин келип түшүүсү 1 905 249,0 миң сом көлөмүндөгү каражатты түздү, анын ичинде кошумча төлөм каражаттары 611 299,3 миң сом көлөмүндө. Башкача айтканда, акы төлөнүүчү медициналык кызматтарды көрсөтүүдөн алынган кирешенин көлөмү бекитилген бюджеттен 334 931,9 миң сомго жогорулады.

Акы төлөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн кирешелердин келип түшүүсү боюнча болжолдуу көрсөткүчтөргө тактоо жүргүзүлгөн:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 30-майындагы №170-б буйругун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 10-июнундагы чечимин аткарууда, ММК фондунун бюджетинин киреше жана чыгаша бөлүгү ММК фондунун атайын эсебиндеги «Онкологиялык кызматты колдоо фондунун» максаттуу каражаттарынын калдыгына 478 245,6 миң сом суммасында жогорулады, ушунун негизинде, ММК фондунун 2019-жылдын 18-июнундагы № 177 «2019-жылга 36141 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду – Бирдиктүү төлөөчү» бюджеттик сметасын тактоо жөнүндө» буйругу чыкты, ага ылайык, «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» коомдук фондунан келип түшкөн, 2019-жылдын башында атайын эсептеги максаттуу каражаттардын калдыктарынын суммасын азайтуунун эсебинен, 36141 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду – Бирдиктүү төлөөчү» коду боюнча, бюджеттик сметаны 478 245,6 миң сомго көбөйтүү боюнча белгиленген тартипте түзөтүүлөр жүргүзүлдү;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы № 320-б буйругун аткарууда жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 2-сентябрындагы «2019-жылдын 1-январына карата ММК фондунун атайын эсептериндеги каражаттардын калдыгынын эсебинен 2019-жылы бюджеттик уюмдардын каражаттарынын көлөмүн жогорулатуу жөнүндө» чечиминин негизинде, 2019-жылдын башында Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги 309 380,0 миң сом суммасында каражаттардын өтмө калдыктарынын суммасына ресурстар жана чыгымдар боюнча тактоо жүргүзүлдү, анын негизинде, ММК фондунун 2019-жылдын 4-сентябрындагы №269 «36141 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду – Бирдиктүү төлөөчү» бюджеттик сметасын жана 2019-жылга карата Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын бекитилген кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыкты, ага ылайык 36141 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду – Бирдиктүү төлөөчү» бюджеттик сметасын (2019-жылдын 1-январына карата абалы боюнча), Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги 309 380,0 миң сом суммасындагы каражаттардын көлөмүндө тиешелүү маалым кат-кабарламаларды тариздөө аркылуу тактоо жүргүзүлдү.

Ушуну эске алганда, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшкөн кирешелер боюнча такталган бюджет 1 905 249,0 миң сомду түздү, бул каражат бекитилген бюджеттин көрсөткүчтөрүнөн 334 931,9 миң сомго көп.

Кошумча төлөм каражаттары боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетинин киреше бөлүгүнүн аткарылышына талдоо жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 25-сентябрындагы № 645 токтому менен бекитилген, “Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү медициналык кызмат үчүн кошумча төлөм жөнүндө” Жобого ылайык, МКПнын каржылоо көлөмүнөн тышкары саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү медициналык кызматтарга акы төлөөгө жарандардын катышуусу, ал эми бюджеттик саламаттык сактоо уюмдарына бейтапты иш жүзүндө дары-дармек менен камсыз кылууга кеткен чыгымдар стационардык дарылоонун орточо наркынан үч эсе жогору болгондон башка учурларда, кошумча төлөмдөн тышкары калктан кошумча акы чогултууга тыюу салынат.

Акысыз жана жеңилдетилген медициналык-санитардык жардам алууга укуктуу жарандардын категориялары МКП менен аныкталат.

Прейскурант Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан Кыргыз Республикасында монополияга каршы саясат жаатында ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен макулдашуу боюнча иштелип чыгат жана бекитилет, жана Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген бардык саламаттык сактоо уюмдары үчүн бирдиктүү болуп эсептелет.

Жеңилдик алууга укугу жок жарандар, ошондой эле лабораториялык жана диагностикалык изилдөөлөргө жолдомосу жок жарандар, Прейскурантка ылайык кошумча акы төлөшөт.

Саламаттык сактоо уюмдарында стационардык дарылоодо медициналык кызматтар үчүн кошумча төлөмдүн деңгээли, саламаттык сактоонун мамлекеттик секторун каржылоо көлөмүнө жараша, КР Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан иштелип чыгат жана республикалык бюджет бекитилгенден кийин, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан Мамлекеттик кепилдиктер программасында бекитилет.

ММК фондунун 2019-жылга бекитилген бюджетинде акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү 1 570 317,1 миң сом көлөмүндө болжолдонгон, анын ичинде кошумча төлөм каражаттары 549 611,0 миң сом суммасында.

ММК фондунун такталган бюджетинде акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү 1 905 249,0 миң сомду түздү, анын ичинде кошумча төлөм каражаттары 611 299,3 миң сом көлөмүндө. Башкача айтканда, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү, бекитилген бюджетке караганда 334 931,9 миң сомго жогорулоо жагына такталды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 2-сентябрындагы 2019-жылдын 1-январына карата ММК фондунун атайын эсептериндеги каражаттардын калдыгынын эсебинен, 2019-жылы бюджеттик уюмдардын каражаттарынын көлөмүн жогорулатуу жөнүндө» чечиминин негизинде жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 19-августундагы № 320-б буйругун аткарууда, 2019-жылдын башында Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги 309 380,0 миң

сом суммасында каражаттардын өтмө калдыктарынын суммасына ресурстар жана чыгымдар боюнча тактоо жүргүзүлдү, анын ичинде, кошумча төлөм каражаттарынын калдыктары 59 553,7 миң сом суммасында.

Кошумча төлөм каражаттары боюнча 2019-жыл үчүн планды аткаруу 555 221,1 миң сомду түзгөн, ошол эле учурда, такталган пландан айырма 56 078,2 миң сомду түзгөн.

Белгилей кетүү керек, ММК фонду тарабынан саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептерине кошумча төлөм каражаттарынын толук келип түшүүсүнө көзөмөл жүргүзүүнү күчөтүү зарыл.

Атайын эсептердеги каражаттар боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетинин киреше бөлүгүнүн аткарылышына талдоо жүргүзүү

“Бирдиктүү төлөөчү системасында саламаттык сактоо уюмдарынын атайын каражаттары жөнүндө” Жобо, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 1-июлундагы № 350 «Саламаттык сактоо жаатындагы ченемдик укуктук актыларды бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген.

Жобо саламаттык сактоо уюмдары тарабынан юридикалык жактарга жана жеке адамдарга көрсөтүлүүчү акы төлөнүүчү медициналык эмес жана медициналык кызматтардын айрым түрлөрүнөн алынган атайын каражаттарды түзүү, пайдалануу, ошондой эле эсепке алуу жана отчеттуулук тартибин аныктайт.

Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан юридикалык жактарга жана жеке адамдарга көрсөтүлүүчү акы төлөнүүчү медициналык эмес жана МКПга кирбеген медициналык кызматтардын айрым түрлөрүнө баалардын преysкуранты, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте, Кыргыз Республикасында монополияга каршы саясат жүргүзүү жана атаандаштыкты өнүктүрүү жаатында ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен макулдашуу боюнча, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Атайын каражаттар саламаттык сактоо уюмдарын каржылоо булактарынын бири болуп эсептелет, саламаттык сактоо уюмдарынын топтолгон бюджетинин курамына кирет жана алардын учурдагы каржылоосуна жана материалдык-техникалык базасын чыңдоого багытталат.

Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан алынган атайын каражаттар жана аларды чыгымдалышы, ММК фондунун бюджетинин киреше жана чыгаша бөлүктөрүндө чагылдырылат.

ММК фондунун 2019-жылга бекитилген бюджетинде акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү 1 570 317,1 миң сом көлөмүндө болжолдонгон, анын ичинде атайын эсептердин каражаттары 1 020 705,9 миң сом суммасын түзгөн.

ММК фондунун такталган бюджетинде акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү 1 905 249,0 миң сомду түздү, анын ичинде атайын эсептердин каражаттары 815 701,1 миң сом көлөмүндө.

Башкача айтканда, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн кирешелердин келип түшүүсү бекитилген бюджетке караганда, 334 931,9 миң сомго жогорулоо жагына такталды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 2-сентябрындагы «2019-жылдын 1-январына карата ММК фондунун атайын эсептериндеги каражаттардын калдыгынын эсебинен 2019-жылы бюджеттик уюмдардын каражаттарынын көлөмүн жогорулатуу жөнүндө» чечиминин негизинде жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 19-августундагы № 320-б буйругун аткарууда, 2019-жылдын башында Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги 309 380,0 миң сом суммасында каражаттардын өтмө калдыктарынын суммасына ресурстар жана чыгымдар боюнча тактоо жүргүзүлдү, анын ичинде атайын эсептердеги каражаттардын калдыктары 107 376,9 миң сом суммасында.

2019-жылга карата атайын эсептердеги каражаттар боюнча пландын аткарылышы 565 645,3 миң сомду түздү, ошол эле учурда такталган пландан айырма 250 055,8 миң сомго барабар.

Белгилей кетүү керек, ММК фонду тарабынан саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептерине акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн каражаттардын толук келип түшүүсүнө көзөмөл жүргүзүүнү күчөтүү зарыл. Ошондой эле, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөрдөн келип түшүүлөрдү пландык тактоодо жана божомолдоодо, өткөн мезгилге карата иш жүзүндө келип түшкөн каражаттарды эске алуу менен атайын эсептердин каражаттары боюнча киреше бөлүгүн түзүү керек.

Дарыланып чыккан учурлар үчүн стационардык деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарын каржылоого талдоо жүргүзүү

Бир нече саламаттык сактоо уюмдары боюнча иш жүзүндө дарыланып чыккан учурларды эске алуу менен каржылоонун шайкештигине талдоо жүргүзүүдө, дарыланып чыккан учурлар боюнча белгиленген планга каржылоо жүргүзүлгөн каражаттар менен дарыланып чыккан учурлардын макулдашылган планынын ашык аткарылышын эске алуу менен, иш жүзүндө иштелип табылган каражаттардын ортосунда айырмачылыктар белгиленди.

1-таблица. Дарыланып чыккан учурларды каржылоо жана 2019-жыл үчүн белгиленген пландан тышкары, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан иш жүзүндө иштелип табылган каражаттар боюнча салыштырма талдоо жүргүзүү (миң сом)

№	Уюмдун аталышы	2019-жылга келишим боюнча дарыланып чыккан учурлардын планы	Ченемдик каржылоо боюнча бекитилген бюджет	2019-жыл үчүн Маалымат базасы боюнча дарыланып чыккан учурлар фактысы	2019-жыл үчүн Маалымат базасы боюнча ССУ тарабынан иш жүзүндө иштелип табылган каражаттар	2019-жылга карата ММК фондунун каржылоосу	Иш жүзүндө иштелип табылган каражаттар менен ММК фондунун каржылоосунун ортосундагы айырма (+,-)
1	Улуттук госпиталь	34 907	354 981,8	37 350	354 207,4	354 981,8	774,4
2	Улуттук хирургия борбору	8 222	69 633,3	8 519	65 235,1	69 633,3	4 398,2

№	Уюмдун аталышы	2019-жылга келишим боюнча дарыланып чыккан учурлардын планы	Ченемдик каржылоо боюнча бекитилген бюджет	2019-жыл үчүн Маалымат базасы боюнча дарыланып чыккан учурлар фактысы	2019-жыл үчүн Маалымат базасы боюнча ССУ тарабынан иш жүзүндө иштелип табылган каражаттар	2019-жылга карата ММК фондунун каржылоосу	Иш жүзүндө иштелип табылган каражаттар менен ММК фондунун каржылоосунун ортосундагы айырма (+,-)
3	Улуттук кардиология жана терапия борбору	11 000	150 966,1	11 037	126 114,1	150 966,1	24 852,0
4	Улуттук Энени жана баланы коргоо борбору	27 508	284 054,4	27 809	268 659,1	284 054,3	15 395,2
5	№1 Шаардык клиникалык ооруканасы	12 272	82 801,3	12 666	73 211,5	82 801,3	9 589,8
6	Улуттук Фтизиатрия борбору	1 758	156 761,7	2 051	135 285,8	156 761,7	21 475,9
7	Жүрөк хирургиясы жана органдарды трансплатациялоо ИИИ	1 214	30 844,5	1 292	30 106,5	30 844,5	738,0
8	Улуттук онкология жана гематология борбору	8 003	140 666,0	9 200	162 722,2	140 666,0	- 22 056,2
9	Жайыл райондук бириккен аймактык ооруканасы	15 690	97 924,3	15 780	90 443,03	97 924,3	7 481,3
10	Ысык-Ата райондук аймактык ооруканасы	13 440	79 148,5	13 406	74 148,26	79 148,5	5 000,3
11	Сокулук райондук аймактык ооруканасы	11 390	57 129,7	13 376	68 035,31	57 129,7	- 10 905,6
12	Чүй райондук аймактык ооруканасы	7 740	47 017,3	5 605	32 990,01	47 017,3	14 027,3

Жогоруда келтирилген таблицада көрүнүп тургандай, каржылоонун иштелип табылган каражаттардан жогору болушу дээрлик бардык көрсөтүлгөн стационардык денгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарында байкалат, ошол эле учурда, түзүлгөн келишимдерге ылайык, пландан тышкары дарыланып чыккан учурларга акы төлөнбөйт.

Иштелип чыккан тиешелүү механизмдин жоктугунан улам, ММК тарабынан бюджетти аткаруунун жүрүшүндө ченемдик каржылоо боюнча каралган каражаттарды азайтуу жаатында, өз убагында түзөтүү жүргүзүлбөйт.

Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан иштелип табылган каражаттарга каржылоо жүргүзүүнүн шайкеш эместигинин негизги себеби болуп, «Дарыланып чыккан учур» маалымат базасы боюнча финансылык жылдын акыркы айы (декабрь) үчүн отчетторду түзүү, кийинки жылдын январынын ортосуна карата ишке ашырылгандыгы, ошол эле учурда, ММК фондун каржылоо боюнча акыркы акча жүгүртүүлөр 31-декабрга чейин жүргүзүлөт, стационарларда дарыланып чыккандар боюнча маалыматтардын жоктугу жогорудагы айырмачылыктарга алып келүүдө.

Ошондой эле, ММК фондунун бюджетинин такталган параметрлери Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан үч окууда, учурдагы жылдын ноябрь айынын аягында кабыл алына тургандыгын эске алганда, ММК фонду тарабынан учурдагы жылдын 12 айы үчүн иш жүзүндө дарыланып чыккан учурларды эске алуу менен, республиканын стационарларынын бюджетин тактоо мүмкүн эмес.

Үй-бүлөлүк медицина борборлоруна, Үй-бүлөлүк дарыгерлер топторуна катталган калк боюнча актуалдаштырылган маалыматтарды эске алуу менен, саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетин тактоодо, Баштапкы деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдары боюнча да ушундай эле кырдаал байкалууда. Ошол эле учурда, Үй-бүлөлүк медицина борборлору тарабынан жыл ичинде туруктуу тейленүүчү калкты аныктоо мүмкүн эмес, ички миграция менен байланышкан калктын санынын дайыма өзгөрүлүп турушу менен шартталган, катталган калк боюнча маалымат базасынын актуалдуулук деңгээлинин төмөндүгүнөн улам, КР Саламаттык сактоо министрлигинин Электрондук саламаттык сактоо борбору тарабынан берилген катталган калктын саны боюнча маалыматтардын тактыгына талдоо жүргүзүү мүмкүн эмес.

Саламаттык сактоо уюмдарын каржылоо финансылык жыл аяктаганга бир ай калганда, Жогорку Кеңеш тарабынан кабыл алынган такталган параметрлердин негизинде жүргүзүлө тургандыгын, ошондой эле финансылык жылдын аягында республикалык бюджеттен жана Социалдык фонддун бюджетинен тутумдуу түрдө кем каржылоо орун алгандыгын эске алып, ММК фонду кийинки жылдарда саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетин түзүүдө жана калкка медициналык-санитардык жардам көрсөтүүгө келишимдерди түзүүдө, 12 ай үчүн уюмдун ишмердигинин жыйынтыгы боюнча, саламаттык сактоо уюмдары менен өз ара эсептешүүлөрдү жана түзөтүүлөрдү жүргүзүүгө мүмкүндүк берүүчү, азыркы колдонуудагы Каржылоо ченемдерин эсептөө методикасын кайра карап чыгуу максатка ылайыктуу.

Мамлекеттик кепилдиктер программасына ылайык, медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн түрлөрү боюнча акы төлөө ченемдерин эсептөөгө талдоо жүргүзүү (каржылоонун киши башына ченеми, дарыланып чыккан учурлардын базалык коюму, медициналык тез жардам бригадаларын күтүүгө ж.б)

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин көрсөткүчтөрү, Бирдиктүү төлөөчү системасында стационардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарында дарыланып чыккан учурлардын саны боюнча, акыркы үч жылдагы орточо пландуу көрсөткүчтөргө карата эсептелди, бул көрсөткүч 862691 учурду түзөт, ошондой эле 2018-жылдын 1-апрелине карата Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Электрондук саламаттык сактоо борборунун катталган калктын маалымат базасынын маалыматтары боюнча, Үй-бүлөлүк медицина борборлоруна, Үй-бүлөлүк дарыгерлер топторуна катталган жарандардын санын эске алуу менен эсептелди, алардын саны 6 042 363 адамды түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2008-жылдын 13-июнундагы №300 «Бирдиктүү төлөөчү системасында медициналык-санитардык жардамды каржылоо методдорун оптималдаштыруу жөнүндө» токтому менен бекитилген Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча, Кыргыз Республикасынын жарандарына көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык жардамды каржылоонун базалык ченемдерин эсептөө методикасына ылайык, базалык ченемдер

медициналык-санитардык жардамдын түрлөрү боюнча болжолдуу каржылоо көрсөткүчтөрүн жана Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык жардамдын көлөмүн эске алуу менен эсептелет.

Медициналык-социалдык жардамды каржылоонун базалык ченемдерин жана түзөтүүчү коэффициенттерди эсептөө, тиешелүү бюджеттер бекитилгенден кийин, бюджеттин жана милдеттүү медициналык камсыздандыруунун каражаттарынан Мамлекеттик кепилдиктер программасын каржылоого бөлүнгөн каражаттардын көлөмүндө ишке ашырылат.

«Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 7-тиркемесине ылайык, төмөнкү каржылоо ченемдери белгиленген:

- стационарлардын медициналык кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөөнүн базалык коюму - 5100,20 сом;

- камсыздандырылган жарандар үчүн базалык ставкага түзөтүүчү коэффициенттер - 1,4902;

- кургак учукка каршы саламаттык сактоо уюмдарынын кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөөнүн базалык коюму - 39 577,90 сом;

- камсыздандырылган жарандар үчүн базалык коюмга түзөтүүчү коэффициенттер - 1,0632;

- адистештирилген саламаттык сактоо уюмдарында медициналык кызмат көрсөтүүлөргө акы төлөөнүн базалык коюму:

- онкологиялык кызмат - 10 559,80 сом;

- гематологиялык кызмат - 32 909,36 сом;

- кардиохирургиялык кызмат - 2 962,97 сом;

- психиатриялык кызмат - 20 984,64 сом.

- үй-бүлөлүк дарыгерлер топторун киши башына каржылоо ченеми - 173,14 сом;

- камсыздандырылган жарандар үчүн киши башына ченемге түзөтүүчү коэффициенттер - 2,1551;

- Үй-бүлөлүк медицина борборлорун (ҮМБ) киши башына каржылоо ченемдери - 166,36 сом;

- стоматологиялык бейтапканаларды киши башына каржылоо ченемдери - 139,48 сом;

- 1 тилкелик медициналык тез жардам бригадасын каржылоо ченеми- 570 054,64 сом;

- ММКнын Базалык программасы боюнча камсыздандырылган жарандарды жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуунун киши башына ченеми - 70,00 сом;

- ММКнын Базалык программасы боюнча камсыздандырылган жарандарга киши башына ченем («Президенттин Иш башкармалыгынын жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн клиникалык ооруканасы» мамлекеттик мекемеси) - 200,00 сом;

- камсыздандырылган жарандар үчүн ММКнын Базалык программасы

боюнча иштеген стационарлардын медициналык кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөөнүн базалык коюму – 2 500,00 сом;

- дарыланып чыккан дени сак бир ымыркай үчүн акы төлөө ченеми - 750,00 сом;

- Бишкек шаарынын катталган калкына Бишкек шаардык кургак учук менен күрөшүү борборунун киши башына ченеми - 24,33 сом;

- гемодиализ кызматын көрсөтүүчү жеке менчик формасындагы саламаттык сактоо уюмдары үчүн гемодиализдин 1 сеансынын ордун толтурууга акы төлөө ченеми – 4 700,00 сом;

- амбулаториялык деңгээлде төмөнкү ооруларды дарылоону ийгиликтүү аяктагандыгы үчүн акы төлөө өлчөмү:

- сезгич кургак учукту - 12 000,00 сом;

- дарыга туруктуу кургак учукту - 24 000,00 сом.

Ошентип, ММК фондунда 2019-жылга медициналык жана профилактикалык кызматтарды көрсөткөндүгү үчүн, саламаттык сактоо уюмдарынын чыгымдарын каржылоо көлөмүн аныктоо үчүн, МКПнын алкагында медициналык жардам көрсөтүүнүн түрлөрүнө жана деңгээлине жараша жогоруда саналып өткөн каржылоо ченемдери боюнча каржылоонун базалык ченемдери иштелип чыкты жана жалпы суммасы 13 319 069,7 миң сомго эсептөөлөр жүргүзүлдү.

Анын ичинде, 97 стационардык медициналык мекеме үчүн 5 100,20 сом ченеми боюнча план боюнча 752 200 дарыланып чыккан учурга 6 021 249,5 миң сом каралган, 22 кургак учукка каршы саламаттык сактоо уюму жана стационарлардын 4 кургак учукка каршы бөлүмү үчүн план боюнча 8197 дарыланып чыккан учурга 580 375,4 миң сом каралган.

Үй-бүлөлүк медицина борборлору үчүн 6 014 692 миң катталган калкка ылайык, 166,36 сом өлчөмүндө киши башына каржылоо ченеми боюнча 1 101 684,9 миң сом суммасына жана Үй-бүлөлүк дарыгерлер топтору үчүн 183,83 сом өлчөмүндө киши башына каржылоо ченеми боюнча, 2 168 546,1 миң сом суммасына эсептөөлөр иштелип чыкты жана түзүлдү.

Тиш дарылоо бейтапканалары үчүн 139,48 сом өлчөмүндө киши башына каржылоо ченеми боюнча 1 713 693 адамга 267 793,4 миң сом суммасында эсептөөлөр түзүлдү (МКП боюнча жеңилдетилген шартта тиш дарылоо боюнча жардам – 10 жашка чейинки балдарга, 70 жаштагы жана андан улуу пенсионерлерге, жашаган (катталган) жери боюнча кош бойлуулугуна байланыштуу каттоого турган аялдарга).

Бир медициналык тез (шашылыш) жардам бригадасын каржылоо ченеми боюнча, медициналык тез жардам станциялары жана медициналык тез жардам пункттары үчүн 570 054,64 сом өлчөмүндө эсептөөлөр түзүлдү.

Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каралган каражаттар боюнча бюджеттин аткарылышы

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 5-октябрындагы № 647 «Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүү

жана пайдалануу тартибин бекитүү жөнүндө» токтому менен бекитилген, “Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүү жана пайдалануу тартибине”, ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 15-февралындагы № 91 «Саламаттык сактоо жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча Байкоочу кеңеш жөнүндө» токтомуна ылайык түзүлгөн, Саламаттык сактоо жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча Байкоочу кеңештин (мындан ары - Байкоочу кеңеш) чечимине ылайык, 2019-жылы төмөнкү иш-чаралар өткөрүлгөн:

Байкоочу кеңештин 2019-жылдын 31-июлундагы № 226 «ММК фондунун 2019-жылга бюджетинде саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каралган каражаттарды бөлүштүрүү жөнүндө» протоколдук чечиминин негизинде, материалдык-техникалык жабдуусун жакшыртууга муктаж болгон саламаттык сактоо уюмдарынын тизмеси бекитилди жана 2019-жылга бюджетте саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каралган жалпы суммасы 25 000,0 миң сом болгон каражаттарды саламаттык сактоо уюмдары боюнча бөлүштүрүүнүн көлөмү аныкталды.

Аудиттин жүрүшүндө белгиленгендей, бекитилген, Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүү жана пайдалануу тартибин бузуу менен, Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан бекитилген тизмеге ылайык тандалып алынган саламаттык сактоо уюмдары үчүн, 25 000,0 миң сомго борборлоштурулган сатып алууларды жүргүзүүнү ишке ашыруу чечими кабыл алынган.

Ошондой эле, Баткен областындагы Самаркандек айылынын Жалпы дарыгерлер практикалык борбору Тажикстан Республикасы менен чектешкен аймактагы түзүлгөн өзгөчө кырдаалга байланыштуу, Ак-Сай айылында шашылыш түрдө түз келишим түзүү ыкмасы менен, 1 290,0 миң сомго медициналык тез жардам автомашинасын сатып алгандыгы белгиленген.

Каржылоо ММК фондунун 2019-жылдын 2-августундагы № 35 буйругунун негизинде 1 200,0 миң сомго жүргүзүлгөн.

Самаркандек айылынын Жалпы дарыгерлер практикалык борборуна 1 200,0 миң сомго медициналык тез жардам автомашинасын сатып алгандан башка, ММК фонду тарабынан каржылоо жүргүзүлгөн эмес. Натыйжада, 2019-жылы 23 800,0 миң сом суммасында бөлүнгөн каражат өздөштүрүлгөн эмес.

Ошону менен бирге, 2019-жылы КР Социалдык фонду тарабынан ММКга камсыздандыруу төгүмдөрү катары түшкөн каражаттардан, ММК фондунун бюджетине 68 282,7 миң сом суммасында каражатты толук эмес көлөмдө которгондугун, белгилей кетүү керек, буга ылайык, ММК фонду саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө бюджетте пландаштырылган каражаттарды толугу менен ала алган жок.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы №320-б буйругунун жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2019-жылдын 2-сентябрындагы «2019-жылдын 1-январына карата ММК фондунун атайын эсептериндеги каражаттардын калдыгынын эсебинен 2019-жылы бюджеттик уюмдардын каражаттарынын көлөмүн жогорулатуу жөнүндө» чечиминин негизинде, ММК

фондунун 2019-жылдын 27-июнундагы № 186 «2019-жылга карата саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругу чыккан, 2019-жылдын башында ММК фондунун топтолгон эсебиндеги максаттуу милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарынын калдыктарынын суммасын азайтуунун эсебинен, медициналык жабдууларды сатып алуу үчүн, Талас облустук Үй-бүлөлүк медицина борборунун кирешелер жана чыгашалар сметаларын 5087,0 миң сом суммасында көбөйтүү боюнча түзөтүү жүргүзүлдү. ММК фондунун 2019-жылдын 2-июлундагы №10002 5087,0 миң сом суммасына маалым кат-кабарламасы, анын негизинде, Талас облустук Үй-бүлөлүк медицина борборунуна каржылоо жүргүзүлдү.

Ошондой эле, ММК фондунун 2019-жылдын 29-августундагы № 254 «2019-жылга карата саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругунун негизинде, Шамалдысай Жалпы дарыгерлер практикалык борборуна 798,7 миң сом суммасында каржылоо жүргүзүлдү (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 25-ноябрындагы № 62 буйругу).

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 5-октябрындагы №647 токтому менен бекитилген, Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүү жана пайдалануу тартибине ылайык, саламаттык сактоо уюмдарына максаттуу иш-чараларга бөлүнүүчү каражаттар түз багытка ээ жана саламаттык сактоо уюмдары тарабынан «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен каралган жол-жоболорго ылайык колдонулат жана ага ылайык, КР Саламаттык сактоо министрлиги ММК фонду менен келишим боюнча иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан конкурстук тооруктарды өткөрүүнү ишке ашыруу маселесине кийлигишүүгө акысы жок.

Гемодиализ кызматына кеткен чыгымдар

2016-жылдын май айынан тартып ММК фонду жеке менчик медициналык борборлордо терминалдык баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган бейтаптарды программалык гемодиализ менен жеңилдетилген дарылоону каржылай баштады.

2016-2017-жылдары гемодиализдин ар бир сеансынын наркы 5450 сомду түздү, ММК фонду тарабынан орду толтурулган сумма 4900 сом, 2018-жылдан тартып - 4700 сом. Бейтап тарабынан төлөнгөн сумма 550 сом. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы № 441 чечими менен 2019-жылдын 20-сентябрынан тартып гемодиализ кызматы үчүн кошумча төлөм алынбайт.

2019-жылы ММК фондунун аймактык башкармалыктары бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган бейтаптарга гемодиализ кызматын көрсөтүүгө 19 жеке менчик медициналык борбор менен келишим түзгөн.

2019-жылдын 20-сентябрынан тартып КР Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан ММК фондунун каржылоосуна бөйрөктүн өнөкөт

оорусу менен ооруган 353 бейтап кошумча өткөрүлүп берилген, 2019-жылы программалык гемодиализ боюнча кызмат алуучулардын жалпы саны 1116 бейтапты түздү.

2019-жылга бекитилген бюджет 286 000,0 миң сомду түздү, такталган бюджет 580 013,5 миң сом, иш жүзүндө 527 233,3 миң сом суммасында каржылоо ишке ашырылды.

Бюджеттик программалык гемодиализ алуу үчүн, оорулуулардын тизмеси КР Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан түзүлөт.

Бейтаптардын жеңилдетилген гемодиализ кызматына жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу үчүн, ММК фонду гемодиализ кызматын көрсөтүүчү жеке менчик медициналык борборлор менен келишим түзө баштады. Келишимдик макулдашуулар 4 медициналык борбор менен башталып, 2019-жылы ММК фонду 19 медициналык борбор менен келишим түзгөн.

Мамлекет тарабынан социалдык колдоо көрсөтүү жана бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган бейтаптарга бирдей шарттарды түзүү үчүн, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан 2019-жылдын 29-августунда №441 «Бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган бейтаптар үчүн гемодиализ кызматын уюштуруунун жана ишке ашыруунун тартибин бекитүү жөнүндө» токтому чыккан.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жогоруда көрсөтүлгөн токтомун ишке ашырууда, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун 2019-жылдын 18-сентябрындагы № 905 /№ 282 «Бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган оорулуулардын гемодиализ кызматына жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу жөнүндө» биргелешкен буйругу жана Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун 2019-жылдын 27-декабрындагы №1151/ № 402 «Бешинчи баскычтагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган оорулуулардын гемодиализ кызматына жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу жөнүндө» биргелешкен буйругу чыккан.

Гемодиализ кызматын каржылоо ММК фонду тарабынан бирдиктүү бекитилген баада ишке ашырылат. Республикалык бюджеттен гемодиализдин ар бир сеансы үчүн орду толтурулган сумма 4700 сомду түздү.

2019-жылдын 31-декабрына карата реестрде ММК фонду аркылуу 1116 адамга каржылоо жүргүзүлгөн.

Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча жеңилдетилген дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуу программаларынын ишке ашырылышына талдоо жүргүзүү (МКП жана ММК)

ММК фондунун артыкчылыктуу милдеттеринин бири болуп, калкты жеңилдетилген дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуу болуп эсептелет (МКП жана ММК).

ММК фонду жеңилдетилген дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуунун эки программасын башкарат:

- ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу, түзүлгөн келишимдин негизинде, ММК фонду менен иштеген дарыканаларда дары-дармек каражаттарын сатып алууда камсыздандырылган жарандарга орто эсеп менен 50 %га чейин жеңилдик берүүнү карайт;

- МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу, бул программа камсыздандыруу статусуна карабастан, оорунун 5 түрү менен ооруган оорулуулар үчүн ишке ашырылат (параноялык шизофрения, ар түрдүү генездеги аффективдүү бузулуулар, бронхиалдык астма, терминалдык стадиядагы онкологиялык оорулуулар, талма).

2019-жыл үчүн Маалыматтар базасына ылайык (электрондук рецепттер боюнча маалыматтарды эске албаганда) калктын камсыздандырылган категориясына 1274,7 миң жеңилдетилген ММК рецеби жазылып берилген (2018-жылы - 1153,1 миң жеңилдетилген рецепт).

Аймактар боюнча жазылып берилген рецепттердин максималдуу үлүшүн Ош областы боюнча рецепттер түздү – 30 % (379,4 миң рецепт), Жалал-Абад областы боюнча – 20 % (250,7 миң рецепт), Бишкек шаары боюнча – 16 % (202,0 миң рецепт), Баткен областы боюнча – 11 % (140,8 миң рецепт), Чүй областы боюнча – 9 % (117,2 миң рецепт), Ысык-Көл областы боюнча – 6 % (73,3 миң рецепт), Талас областы боюнча – 5 % (59,6 миң рецепт), Нарын областы боюнча – 4 % (51,3 миң рецепт).

Салт болуп калгандай, максималдуу сандагы рецепттер пенсионерлерге жазылып берилген - 477,1 миң рецепт (37 %), иштегендерге - 251,1 миң рецепт (20 %), балдарга - 209,7 миң рецепт (16 %), социалдык жөлөк пул алуучу адамдарга - 128,4 миң рецепт (10 %), фермерлерге - 53,6 миң рецепт (4 %), кош бойлуу аялдарга - 134,3 миң рецепт (11 %). Жогоруда көрсөтүлгөн категориялар боюнча рецепттердин үлүшү, бардык жазылып берилген рецепттердин 98 % ын түзөт.

Сатылган рецепттер боюнча отчеттук жылды орду толтурулган сумма 286 430,0 миң сомду түздү, ошол эле учурда камсыздандырылган жарандардын негизги категорияларына сатылган рецепттер боюнча ордун толтуруу суммасы 97 %ды түздү - пенсионерлерге 91 977,6 миң сом (32,2 %), иштегендерге 61 760,6 миң сом (21,5 %), балдарга 39 299,9 миң сом (13,7 %), социалдык жөлөк пул алуучу адамдарга 34 508,3 миң сом (12,1 %), фермерлерге 10 887,8 миң сом (3,8 %), кош бойлуу аялдарга 24 172,4 миң сом (8,4 %) жана башка категориядагыларга 23 823,4 миң сом (8,3 %).

ММК каражаттарынан жеңилдетилген рецепттер боюнча орточо ордун толтуруу деңгээли 54,5 %ды түздү.

2019-жылга карата ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылууну каржылоо 286 430,0 миң сомду түздү, анын ичинде: Бишкек шаары боюнча – 51 157,1 миң сом (17,9 %), Чүй областы боюнча – 38 041,2 миң сом (13,3 %), Ош областы боюнча – 75 348,6 миң сом (26,3 %), Баткен областы боюнча – 17 315,3 миң сом (6 %), Жалал-Абад областы боюнча – 54 941,4 миң сом (19,2 %), Ысык-Көл областы боюнча – 21 999,2 миң сом (7,7 %), Нарын областы боюнча – 14 382,8 (5,0 %), Талас областы боюнча – 13 244,4 миң сом (4,6 %).

ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу боюнча бекитилген бюджет 276 069,6 миң сомду түздү, такталган бюджет 286 430,0 миң сом болуп, аткарылышы 100 %ды түзгөн.

Белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 21-январындагы № 8 «Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы № 14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Мыйзамына ылайык, ММК бюджетинин киреше жана чыгаша бөлүктөрүнүн такталган параметрлери бекитилди, анын ичинде, ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу бюджетинин параметрлери МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуунун үнөмдөлгөн каражаттарынын эсебинен 10 360,4 миң сомго көбөйтүлүү менен такталды.

МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу боюнча үнөмдөөнүн себеби, рецепттердин аз жазылып берилиши, ошондой эле рецепттердин жазылышы көп эмгекти талап кылгандыгы менен байланышкан. Башка себеби, негизги жашоо үчүн маанилүү дары-дармек каражаттарынын ташып келүүдөгү үзгүлтүккө учуроолор менен байланышкан.

Жарандардын тү байланышып кайрылууларына талдоо жүргүзгөндө, дарыканаларда бир катар дары-дармек каражаттарынын жок экендигин көрсөттү: Атровент, Морфин таблеткалары, Диазепам, Беклометазон Серетид.

Жеңилдетиген категориядагы оорулууларга 2019-жылы МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу боюнча Маалыматтар базасына ылайык (электрондук рецепттерди эске албаганда) 89,2 миң рецепт жазылып берилген, анын ичинде, Ош областы боюнча жазылып берилген рецепттердин үлүшү 21 % (18,8 миң рецепт), Жалал-Абад областы боюнча – 17 % (15,0 миң рецепт), Бишкек шаары боюнча – 22 % (19,3 миң рецепт), Баткен областы боюнча – 7 % (6,5 миң рецепт), Чүй областы боюнча – 16 % (14,1 миң рецепт), Ысык-Көл областы боюнча – 7 % (6,5 миң рецепт), Талас областы – 4 % (3,56 миң рецепт), Нарын областы боюнча – 6 % (5,4 миң рецепт).

Жеңилдетилген категориялар боюнча талма менен ооругандарга 25,6 миң рецепт (29 %), бронхиалдык астма менен ооругандарга 23,1 миң рецепт (26 %), онкологиялык оорулууларга 12,9 миң рецепт (14 %) психикалык бузуулуулар менен ооругандарга 27,7 миң рецепт (31 %) жазылып берилген.

Дарыканаларга көрсөтүлгөн рецепттер боюнча сатылган дары-дармек каражаттары үчүн көрсөтүлгөн мезгилде республикалык бюджеттен 47 999,9 миң сомдун орду толтурулган, анын ичинде: психикалык бузуулуулар менен ооругандарга - 9 700,0 миң сом (20,2 %), талма менен ооругандарга - 13 800,0 миң сом (27,8 %), бронхиалдык астма менен ооругандарга - 14 400,0 миң сом (30 %), онкологиялык оорулууларга - 10 100,0 миң сом (21,1 %).

МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу боюнча сатылган рецепттердин орточо ордун толтуруу деңгээли 93,1 %ды түздү.

МКП боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуу боюнча 2019-жылы сатылган дары-дармек каражаттары үчүн каржылоо суммасы 47 999,9 миң сомду түздү, анын ичинде: Бишкек шаары боюнча - 10 994,5 миң сом (22,9 %), Чүй областы боюнча - 7 811,7 миң сом (16,3 %), Ош областы боюнча - 9 039,2 миң сом (18,8 %), Баткен областы боюнча - 2 519,3 миң сом (5,2 %), Жалал-Абад областы боюнча - 6 429,9 миң сом (13,4 %), Ысык-Көл областы боюнча – 5 285,6 миң сом (11 %), Нарын областы боюнча - 4 032,9 миң сом (8,4 %), Талас областы боюнча – 1 886,9 миң сом (3,9 %).

Ушул программа боюнча белгилей кетүү керек, жылдын жыйынтыгы боюнча каражаттарды өздөштүрүү, бардык аймактарда пландаштырылган каражаттарды азайтуунун эсебинен 100%ды түзгөн.

Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарында медициналык кызмат көрсөтүүнүн сапаты

2019-жылга карата 95 баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмунда жана 83 стационарда медициналык кызмат көрсөтүүнүн сапатына баалоо жүргүзүлдү. Стационардык деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдары боюнча баалоо жүргүзүүнүн орточо жыйынтыгы 63 %ды, баштапкы деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдары боюнча – 51,2 %ды түздү. Ушуга ылайык, биздин өлкөнүн жарандарын талаптагыдай медициналык кызматтар менен камсыз кылуу жана ооруканаларда бейтаптар үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү үчүн, саламаттык сактоо уюмдары менен ишти күчөтүү зарыл. 2019-жылга карата ММК фонду тарабынан стационарларда медициналык кызматтардын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча 155 695,8 миң сомго, баштапкы деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарын 63 119,1 миң сомго каржылоо жүргүзүлдү.

Шашылыш медициналык жардам көрсөтүүчү, кургак учукка каршы жана адистештирилген стационардык медициналык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарында 2019-жылы медициналык кызматтардын сапатына 12046 экспертиза жүргүзүлдү (2018-жылы – 14830). Жүргүзүлгөн экспертизанын натыйжасында текшерилген 12046 учурдун ичинен дарылоодогу дефекттер - 15,4 %, изилдөөдөгү дефекттер – 7,5 %, негизсиз госпиталдаштыруу – 7 % же 4 299,3 миң сомго 843 дарыланым чыккан учурду түзгөн.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделдерин киргизүү (узак мөөнөткө госпиталдаштырууга муктаж болбогон балдар жана кош бойлуу аялдар үчүн кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрүн/орундарын ачуу)

Стационарларда бейтаптардын негизсиз узак мөөнөткө болуусун четтетүү максатында, 2016-жылдан тартып Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун биргелешкен буйругу менен, 77 стационарда балдар үчүн кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрү ачылды, 2019-жылдын 1-августунан тартып республиканын 10 пилоттук саламаттык сактоо уюмунда кош бойлуу аялдар үчүн кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрү ачылды.

Учурда, кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрүндө балдар үчүн 720 орун жана кош бойлуу аялдар үчүн 36 орун бар.

2019-жылы кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрүндө 29,8 миң бала (2018-жылы – 36 миң бала) 541 кош бойлуу аял дарыланып чыкты. Балдар үчүн кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрүндөгү дарыланып чыккан учурларды каржылоо 25 197,0 миң сомду түздү (2018-жылы – 22 532,8 миң сом), кош бойлуу аялдар үчүн 680,9 миң сом.

«Электрондук жеңилдетилген рецепт» маалымат тутуму

Электрондук тутум өндүрүштүк режимде Ысык-Көл областынын саламаттык сактоо уюмдарында 2019-жылдын 16-сентябрынан тартып ишке киргизилди. Электрондук рецепттер менен иштөөнүн убактылуу тартиби КР Саламаттык сактоо министрлигинин жана ММК фондунун 2019-жылдын 16-сентябрындагы № 890 жана № 278 «Электрондук жеңилдетилген рецепт маалымат тутумун ишке киргизүү жөнүндө» биргелешкен буйругу менен бекитилген. Ага ылайык генерикалык топко кирген дары-дармек каражаттарынын тизмеси, врачтар жана фармацевттер тарабынан электрондук рецепттерди тариздөөнүн тартиби, дары формасын эске алуу менен, дары-дармек каражаттарынын генерикалык топторуна компенсациянын өлчөмү бекитилген.

2019-жылдын 16-сентябрынан 31-декабрына чейин Ысык-Көл областынын Үй-бүлөлүк медицина борборлорунун врачтары тарабынан 24,8 миң рецепт жазылып берилген. Ошол эле учурда, сатылган дары-дармек каражаттары үчүн ММК фондунун каражаттарынан орду толтурулган суммасы 4 182,9 миң сомду түздү, анын ичинде, калктын камсыздандырылган категориясына сатылган дары-дармек каражаттары үчүн - 3 389,7 миң сом, жеңилдетилген категориядагыларга – 793,2 миң сом.

Кош бойлуу мезгилинде, төрөт учурунда жана төрөттөн кийин кабылдап кетүүлөрдү алдын алуу үчүн, ММК фонду тарабынан ММК боюнча жеңилдетилген дары-дармек менен камсыз кылуунун алкагында кош бойлуулугу боюнча каттоого турган бардык аялдарга, камсыздандыруу статусуна карабастан, дары-дармек каражаттарын сатып алууда жеңилдиктер каралган. Бул максатта кош бойлуу аялдар Үй-бүлөлүк медицина борборлорунан ММК полисин акысыз ала алышат. 2019-жылы 58010 кош бойлуу аялга ММК полиси берилди (2018-жылы – 58480).

Калктын дары-дармек каражаттарына жеткиликтүүлүгүн жакшыртуу жана дары-дармек каражаттарына болгон бааларды төмөндөтүү максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-октябрындагы № 579 «Кыргыз Республикасында дары-дармек каражаттарына болгон бааларды жөнгө салуунун убактылуу эрежелерин бекитүү жөнүндө» токтому менен, Кыргыз Республикасында дары-дармек каражаттарына болгон бааларды жөнгө салуунун убактылуу эрежелери бекитилген.

Биринчи этапта, ММК фонду тарабынан жеңилдетилген дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуу программаларынын алкагында 54 эл аралык

патенттелбеген дары-дармек каражаттарынын аталышы киргизилген (300дөн ашык соода аталышындагы), алар боюнча бааларды жөнгө салуу киргизилет.

ММК фондунун Бирдиктүү төлөөчү катары ишмердигине талдоо жүргүзүү

2019-жылы ММК фондунун аймактык башкармалыктары 253 саламаттык сактоо уюму менен келишим түзгөн:

- 101 стационар жана 29 жалпы дарыгерлер практикалык борборлору;
- 49 ҮМБ, 16 юридикалык өз алдынча ҮДТ жана Бишкек шаарындагы 1 кургак учукка каршы күрөшүү борбору;
- 33 - тиш дарылоо бейтапканасы;
- 2 - Тез медициналык жардам борбору (Бишкек жана Ош шаарында);
- 22 - жеке менчик гемодиализ борбору.

Мындан тышкары, жеңилдетилген дары-дармек каражаттары менен камсыз кылуу программаларын ишке ашыруу боюнча, 201 фармацевтикалык кызмат көрсөтүүчү менен келишим түзүлдү.

Төлөөчү менен медициналык кызмат көрсөтүүчүнүн ортосунда түзүлгөн келишимдерде акы төлөнбөй турган дарыланып чыккан учурлар каралган (бир суткага чейин госпиталдаштыруу, амбулаториялык деңгээлде дарылана турган диагнозу менен дарыланып чыккан учурлар, пландуу госпиталдаштырууга өзү келген учурда, баалардын преискуранты боюнча төлөгөн чет элдик жарандар үчүн), жылдын жыйынтыгы боюнча акы төлөнбөй турган дарыланып чыккан учурлардын саны 153 006,0 миң сомго дарыланып чыккан 75,0 миң учурду түздү. Амбулаториялык деңгээлде дарылана турган диагнозу менен дарыланып чыккан учурлардын үлүшү 4,3 %ды түздү (2018-жылы - 4,5 %).

Белгилей кетүү керек, саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилери тарабынан келишимдик процесске талдоо жүргүзүү жана анын аткарылышына мониторинг жүргүзүү боюнча, тактап айтканда, дарыланып чыккан учурлардын санын жана түзүмүн талдоо боюнча талаптагыдай иш уюштурулган эмес.

Стационарларда медициналык кызматтардын сапатын көзөмөлдөө жылына 2 жолу жүргүзүлөт:

- жалпы профилдүү стационарлардагы сапаттын индикаторлоруна ылайык, Баалоо картасы боюнча жалпы профилдүү стационарлардын ишмердигин баалоо;
- кыска мөөнөткө болуу бөлүмдөрүндө балдар үчүн көрсөтүүлүүчү медициналык жардамдын сапатына экспертиза жүргүзүү;
- үчүнчү деңгээлдеги стационарларда, адистештирилген, кургак учукка каршы стационарларда медициналык кызматтардын сапатына экспертиза жүргүзүү.

ММК фондунун программалык бюджетинин, бюджеттик чаралардын жана натыйжалуулук индикаторлорунун аткарылышына талдоо жүргүзүү

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин бюджеттик чыгымдарынын

орто мөөнөттүү стратегиясы, төмөнкү бюджеттик чыгымдар программаларын өзүнө камтыйт:

1. Пландоо, башкаруу жана тескөө.
2. Баштапкы медициналык-санитардык жардам кызматын көрсөтүү.
3. Стационардык деңгээлдеги медициналык мекемелер тарабынан кызмат көрсөтүү.
4. Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары көрсөтүүлүүчү медициналык жана башка кызматтарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу.

Ар бир программа боюнча өзүнүн максаттары, Программанын натыйжалуулук индикаторлору, ар бир программанын алкагында бюджеттик чаралар, бюджеттик чаралардын натыйжалуулук индикаторлору жана алардын мааниси аныкталган.

Программалык бюджетти, бюджеттик чараларды жана жогоруда саналып өткөн программалар боюнча натыйжалуулук индикаторлорунун аткарылышына талдоо жүргүзүүдө төмөнкүлөр белгиленди:

1) 1-программа боюнча «Пландоо, башкаруу жана тескөө», анын максаты - Бирдиктүү төлөөчү катары ММК фондунун ролун институционалдык күчөтүү боюнча чараларды көрүү жана башка программалардын ишке ашырылышына координациялык жана уюштуруучулук таасир этүү. Бул программанын алкагында 10 бюджеттик чара белгиленди.

2019-жылы 1-программа боюнча 10 бюджеттик чараны аткарууга бекитилген бюджет - 152 000,0 миң сомду түздү, такталган бюджет - 154 561,3 миң сом, иш жүзүндө чыгымдоо - 132 603,8 миң сом же бюджеттин 85,8 % же 21 957,5 миң сомго аз. Мындай айырма, ММК фондунун борбордук аппаратында жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарында программалык камсыздоону жана компьютердик техниканы сатып алуу боюнча конкурстук тооруктун өз убагында жүргүзүлбөгөндүгү менен байланышкан.

1-программа боюнча эки негизги натыйжалуулук индикатору белгиленген - «Калкты милдеттүү медициналык камсыздандыруу менен камтуу» пландык мааниде калктын камтылышына жетишүү «66,2%ды» түздү, такталган мааниде «66%», иш жүзүндө аткарылышы «70%», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет жана «Калктын ишеним индекси» пландык мааниде индекске жетүү «35%дан кем эмес» жана такталган мааниде «35%дан кем эмес», иш жүзүндө аткарылышы «36,8%», мунун өзү, натыйжалуулук индикаторуна жетишкендикти билдирет.

2) 2-программа «Баштапкы медициналык-санитардык жардам кызматын көрсөтүү» боюнча, анын максаты - Баштапкы медициналык-санитардык жардамдын деңгээлинде ооруну эрте аныктоо, медициналык жана профилактикалык жардам көрсөтүүнүн сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатуу болуп эсептелет. Бул программанын алкагында 8 бюджеттик чара белгиленген.

2019-жылы 2-программа боюнча 8 бюджеттик чараны аткарууга бекитилген бюджет 5 571 329,3 миң сомду түздү, такталган бюджет -5 753 311,1 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдоо -5 149 182,2 миң сомду түздү, же 89,5 %

же 604 128,9 миң сомго аз. Мындай айырма, республикалык бюджеттен жана Социалдык фонддун бюджетинен бөлүнгөн каражаттардын, камсыздандыруу төгүмдөрүнүн кем каржыланышы, ошондой эле, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан акы төлөнүүчү медициналык жана медициналык эмес кызматтарды көрсөтүүдөн келип түшүүчү каражаттар боюнча пландын аткарылбашы менен байланыштуу болгон (кошумча төлөм жана атайын эсептердин каражаттары).

2-программа боюнча төрт негизги натыйжалуулук индикатору белгиленген - «Башка программалар боюнча жалпы чыгымдарда Баштапкы медициналык-санитардык жардам кызматына чыгымдардын үлүшү» пландык мааниде үлүштүк мааниге жетүү «36,9%»ды түздү жана такталган мааниде «36,9%», иш жүзүндө аткарылышы «34,2%», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетпегендик болуп эсептелет, анын себеби, акы төлөнүүчү кызматтардан, республикалык бюджеттен жана Социалдык фондунун бюджетинен каражаттардын келип түшүүсү боюнча пландын аткарылбашы, кем каржыланышы болуп эсептелет;

«Үй-бүлөлүк дарыгерлер тобунун врачтарына каттоолордун саны бир жашоочуга карата» Үй-бүлөлүк дарыгерлер тобунун врачтарына каттоолордун саны план боюнча «2» такталган мааниде «2», иш жүзүндө аткарылышы «2», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет;

«Электрондук кезек» сервисин киргизген Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарынын үлүшү пландык мааниде «50%» жана такталган мааниде «50%», иш жүзүндө аткарылышы «100%», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет;

«Бейтаптардын канааттануу деңгээли (баалоо картасы боюнча)» пландык үлүштүк маанидеги деңгээли «62%», такталган мааниде «62%», иш жүзүндө аткарылышы «65%», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет.

3-программа боюнча «Стационардык деңгээлдеги медициналык мекемелер тарабынан кызмат көрсөтүү», анын максаты стационардык деңгээлде кепилденген медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатууну камсыз кылуу болуп эсептелет. Бул программанын алкагында 8 бюджеттик чара жана үч негизги натыйжалуулук индикатору белгиленген - «Калктын 100 адамына госпиталдаштыруунун деңгээли» пландык мааниде 13,5 такталган мааниде 13,5 иш жүзүндө 13,7, мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет.

«Канааттануу деңгээли (баалоо картасы боюнча)» пландык мааниде «80%дан кем эмес» такталган мааниде «65%», иш жүзүндө аткарылышы «80%», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет;

«Стационарлардын медикаменттерге жана тамак-ашка кеткен жалпы чыгымында түздөн-түз бейтапка кеткен чыгымдардын үлүшү» пландык мааниде «Медикаменттерге – 14,9 %; Тамак-ашка – 4,3 %» такталган мааниде «Медикаменттерге – 14,9 %; Тамак-ашка – 4,3 %», иш жүзүндө

«Медикаменттерге – 14,8 %; Тамак-ашка – 5,8 %», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет.

4) 4-программа боюнча «Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары көрсөтүлүүчү медициналык жана башка кызматтарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу», анын максаты менчигинин түрүнө карабастан саламаттык сактоо уюмдарына кеңири спектрдеги кызматтарды берүү аркылуу жарандардын канааттангандыгын жогорулатуу боюнча чараларды көрүү болуп эсептелет.

Бул программанын алкагында 2 бюджеттик чара белгиленди – «Бешинчи баскычтагы терминалдык стадиядагы курч муктаж болгон бейтаптардын жеңилдетилген гемодиализ менен дарылоого жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу» жана «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» коомдук фондунун каражаттары».

2019-жылы 4-программа боюнча жогоруда көрсөтүлгөн бюджеттик чараларды аткарууга бекитилген бюджет - 286 000,0 миң сомду түздү, такталган бюджет - 1 058 259,1 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар - 527 233,3 миң сомду түздү же 49,8 % же 531 025,8 миң сомго аз. Мындай айырманын болушу, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 25-майындагы № 172-б буйругуна ылайык, «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» коомдук фондунан келип түшкөн 478 245,6 миң сом суммасында каражаттын жогорку технологиялуу медициналык жабдууларды сатып алуу боюнча конкурстук тооруктун узарып кетишине байланыштуу, КР Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Улуттук онкология жана гематология борбору тарабынан өздөштүрүлбөгөндүгүнө ошондой эле, республикалык бюджеттен гемодиализ кызматтарын каржылоого каражаттардын толук каржыланбашына байланыштуу болгон.

4-программа боюнча эки негизги натыйжалуулук индикатору белгиленген:

«Терминалдык стадиядагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган, жеңилдетилген гемодиализдик дарылоо менен камтылган бейтаптардын каттоодо турган жалпы бейтаптардын санына болгон катышы». Бул натыйжалуулук индикатору боюнча бекитилген жана такталган план «52,9%ды» түздү, ал эми иш жүзүндө аткарылганы «76%ды» түздү, мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет;

Терминалдык стадиядагы бөйрөктүн өнөкөт жетишсиздиги менен ооруган бюджеттик гемодиализ менен камтылган бейтаптардын саны. Бул натыйжалуулук индикатору боюнча бекитилген жана такталган план «630 бейтапты» түздү, ал эми иш жүзүндө аткарылганы «1116 бейтап», мунун өзү натыйжалуулук индикаторуна жетишкендик болуп эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду менен өз ара эсептешүүлөрдүн абалына аудит жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык

камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамы менен Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун бюджетинен ММК фондунун бюджетине 2019-жылга берилүүчү ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жалпы келип түшүү көлөмү 2 388 285,3 миң сом суммасында бекитилген.

Социалдык фонд менен ММК фондунун ортосундагы 2020-жылдын 12-майындагы түзүлгөн жана кол коюлган салыштырып текшерүү актысында төмөнкүлөр аныкталган:

- 2019-жылдын 1-январына карата ММК фондунун дебитордук карызы 335,0 миң сом суммасында;

- иш жүзүндө ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн топтолушу 2 391 520,5 миң сом суммасында;

- Социалдык фонддун административдик чыгымдарына жалпы чогулган суммадан 3% өлчөмүндө каражаттардын кармалган көлөмү 71 745,6 миң сом суммасында;

- жыл башына карата дебитордук карыздарды эске алуу менен, ММК фондунун топтолгон эсебине которулган каражаттардын накта суммасы 2 320 002,6 миң сом;

- 2020-жылдын 1-январына карата ММК фондунун дебитордук карызы 107,4 миң сом суммасында.

Ошол эле учурда, Социалдык фонд тарабынан Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамынын 6-беренесинин 2-бөлүгүн бузуу менен, ММК фондунун бюджетине бекитилген жылдык өлчөмдүн он экиден бир өлчөмүндө толук көлөмдө ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн каражаттарын текши которуу камсыздалган эместигин, аудит белгилейт.

Ошону менен бирге белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 26-апрелиндеги № 2397-VI «Кыргыз Республикасынын 2019-жылга бюджеттик резолюциясы жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» токтомундагы, Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондуна багытталган камсыздандыруу төгүмдөрүнүн келип түшкөн көлөмүнөн 3% өлчөмүндө каражатты Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун алып коюшун жокко чыгаруу жана Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун операцияларын 2019-жылдан тартып Бирдиктүү казыналык эсеп аркылуу борборлоштурулган эсепке алууга өткөрүү жаатында аткарылбагандыгын, белгилей кетүү керек, аларды аткаруу төмөндөгүлөрдү камсыз кылууга мүмкүндүк бермек:

- Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун бюджетине келип түшүүлөрдүн көлөмдөрү жөнүндө маалыматтарды актуалдаштырууну;

- Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун бюджетине келип түшкөн жыйымдардын жалпы көлөмү жөнүндө маалыматтардын жеткиликтүү болушун.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун Башкармалыгынын 2016-жылдын 25-январындагы № 4 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондун жана Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фондун каржылоо тартибинин» 3-пунктуна ылайык, ММК фондуна жана Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фондуна камсыздандыруу төгүмдөрүн чогултууну ишке ашырууга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн чогултулган көлөмүнөн 3%дан көп эмес акча каражатын кармайт, бул каражат Социалдык фонддун административдик чыгымдарын түзүүгө багытталат.

Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 76-беренесине ылайык, Социалдык фонд камсыздандыруу төгүмдөрүн топтоштурууну ишке ашырат жана ММК фондунун, Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фондунун чыгымдарын каржылоону камсыз кылат.

Мындан тышкары, «Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 9-беренесине жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы № 137 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду жөнүндө» Жобонун 20-пунктуна ылайык, Социалдык фонддун Башкармалыгынын компетенциялары белгиленген. Анда Социалдык фонддун Башкармалыгынын компетенциясына ММК фондуна өткөрүп берүүгө жана Социалдык фондунун башка административдик чыгымдарынын түзүүгө багытталуучу камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жалпы көлөмүнөн финансылык каражаттарды кармап калуу өлчөмүн аныктоо кирбейт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 31-декабрындагы № 648 «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүн башкаруу боюнча функцияларды өткөрүп берүү боюнча чаралар жөнүндө» токтомуна ылайык, 2019-жылдын 1-январынан тартып төгүмдөрдү чогултуу, анын ичинде милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча төгүмдөрдү чогултуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик салык кызматына берилген.

Ошентип, Социалдык фондунун бюджетинен ММК фондунун бюджетине берилген каражаттардын көлөмү 2 320 002,6 миң сом суммасында аткарылды жана 71 745,6 миң сом өлчөмүндө 3 пайызды кармоо менен каржыланды, мунун өзү бюджеттик мыйзамдардын белгиленген ченемдерин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 26-апрелиндеги № 2397-VI токтому менен бекитилген, Кыргыз Республикасынын Бюджеттик резолюциясынын талаптарын бузуу болуп эсептелет.

ММК фондунун бюджетинин чыгаша бөлүгүнө талдоо жүргүзүү

ММК фондунун 2019-жылга бюджетин Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетин жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына ылайык ишке

ашырылды, ага ылайык, ММК фондунун бюджетинин кирешелер жана чыгашалар боюнча негизги параметрлери 15 030 944,1 миң сом суммасында бекитилди.

«Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 21-январындагы №8 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетин жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен ММК фондунун бюджетинин кирешелер жана чыгашалар боюнча негизги параметрлери 15 720 544,3 миң сом суммасында бекитилди.

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин киреше бөлүгүнүн иш жүзүндө аткарылышы жыл башындагы пайдаланылбаган каражаттардын калдыктарын эске алуу менен 15 234 805,9 миң сомду түздү, такталган план боюнча 15 720 544,3 миң сом, же 96,9 %, анын ичинде:

- Республикалык бюджеттен келип түшкөн бөлүнгөн акчалар боюнча 10 739 174,6 миң сом;
- Социалдык фонддун бюджетинен берилүүчү ММКга камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча 2 320 002,6 миң сом суммасында;
- уюмдар тарабынан калкка акы төлөөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн жана кошумча төлөм боюнча атайын каражаттар эсеби боюнча 1 095 714,7 миң сом суммасында;
- башка келип түшүүлөр, анын ичинде ММК полисин сатуудан 12 972,7 миң сом суммасында.

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин чыгаша бөлүгү 14 641 844,1 миң сомго аткарылды, такталган план 15 720 544,3 миң сом суммасында же 93,1 %га аткарылды.

ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин киреше бөлүгүнүн иш жүзүндө аткарылышы 15 234 805,9 миң сом суммасында болгондо (96,9 %), чыгашалар 14 641 844,1 миң сомду түздү (93,1 %).

Демек, 2019-жылдын аягында ММК фондунун аккумуляциялык эсебинде жана атайын эсептеринде пайдаланылбаган каражаттардын калдыктары 319 746,7 миң сом суммасында, анын ичинен:

- ММК фондунун бюджетинин камсыздандыруу запасынын каражаттары - 190 000,0 миң сом;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 25-майындагы № 172-б буйругуна ылайык келип түшкөн «Онкологиялык кызматты колдоо фонду» коомдук фондунун каражаттары 120 763,9 миң сом суммасында;
- ММК фондунун административдик чыгымдар боюнча каражаттарынын калдыктары 3 305,0 миң сом суммасында;
- саламаттык сактоону колдоо жана өнүктүрүүгө каралган максаттуу каражаттар боюнча калдыктар 3 078,4 миң сом суммасында;
- ИСАР долбоору боюнча каражаттардын калдыктары 64,4 миң сом суммасында;
- ММК полисин такталган пландан ашык сатуудан келип түшкөн каражаттардын калдыктары 1 711,4 миң сом суммасында;

- ММК фондунун башка кирешелери боюнча каражаттардын калдыктары (укук коргоо органдарынын, Эсептөө палатасынын ж.б. чечимдери боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан максатсыз пайдаланылган каражаттардын кайтарылышы) 823,6 миң сом суммасында.

Жогоруда көрсөтүлгөн 129 746,8 миң сом суммасында каражаттардын калдыктары Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 26-июнундагы № 235-б буйругу жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2020-жылдын 29-июнундагы чечими менен, ММК фондунун 2020-жылга бюджетинин киреше жана чыгаша бөлүктөрүндө такталды.

Ошондой эле белгилей кетүү керек, 2019-жылдын аягында саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептеринде 273 208,6 миң сом суммасында каражаттардын калдыктары калды, алар Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 27-мартындагы № 107-б буйругуна жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин бюджет жана финансы боюнча комитетинин 2020-жылдын 1-апрелиндеги чечимине ылайык такталды.

Ошентип, 2019-жылдын аягында каражаттардын жалпы калдыгы ММК фондунун топтолгон эсебиндеги 319 746,8 миң сом суммасында каражаттардын калдыктарын жана саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептеринде 273 208,6 миң сом суммасында каражаттардын калдыктарын эске алганда, 592 757,0 миң сомду түздү.

ММК фондунун 2019-жылга бюджетин аткаруунун жыйынтыгы боюнча бюджеттин киреше бөлүгү боюнча такталган пландын аткарылбаган суммасы 485 738,4 миң сомду түздү. Такталган кирешелер боюнча каражаттардын келип түшпөй калышынын себеби, республикалык бюджеттен жыл аягында 390 000,5 миң сом суммасында бөлүнгөн каражаттардын жана Социалдык фондунун бюджетинен 68 282,7 миң сом суммасында ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн толук которулбай калышы, ошондой эле, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан калкка акы төлөөчү кызматтарды көрсөтүүдөн 348 968,1 миң сом суммасында каражаттардын келип түшпөй калышы болуп эсептелет, ошол эле учурда ММК полисин сатуудан такталган пландан 1 741,4 миң сомго ашык каражат келип түштү.

ММК фонду Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтарды каржылоочу Бирдиктүү төлөөчү болуп эсептелет. Ошону менен бирге, Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары максаттуу иш-чараларды каржылоо аркылуу саламаттык сактоо уюмдарынын материалдык-техникалык базасын бекемдөөнү камсыз кылуу функциясы ММК фондунун компетенциясына кирбейт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы № 118 токтому менен бекитилген, Саламаттык сактоо министрлиги жөнүндө Жобого ылайык, саламаттык сактоо уюмдарынын инфраструктурасын жана материалдык-техникалык базасын жакшыртуу боюнча тендердик негизде товарлардын, жумуштардын, кызмат көрсөтүүнүн борбордук сатып алууларын

жүргүзүү жана муктаждыкты аныктоо, КР Саламаттык сактоо министрлигинин колдоо функциялары болуп эсептелет.

Ошону менен бирге, ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан тиешелүү көзөмөлдүн жоктугунан улам саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджетти аткаруунун жүрүшүндө төмөнкү багыттар боюнча чыгымдар жүргүзүлдү:

- «Башка товарларды жана кызматтарды сатып алуу» беренеси боюнча - 871 708,5 миң сом;

- «Имараттар жана курулмалар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 139 761,7 миң сом;

- «Машиналар жана жабдуулар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 988 442,2 миң сом.

Мунун натыйжасында, жогоруда көрсөтүлгөн беренелер боюнча чыгымдардын жалпы суммасы 1 999 912,4 миң сомду түздү.

Аудит ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарынын сарамжалдуу жана натыйжалуу чыгымдалышын көзөмөлдөө боюнча жүктөлгөн милдеттенмелер камсыздалбагандыгын белгилейт.

Анын натыйжасында, артыкчылыктуу эмес багыттарга чыгымдоо жүргүзүүгө жол берилген, ошол эле учурда корголгон беренелерге (медикаменттер жана тамак-аш) чыгымдар толук көлөмдө камсыздалган эмес. Мамлекеттик каражаттарды натыйжалуу эмес пайдалануу суммасы 1 128 203,9 миң сомду түздү, анын ичинде:

- «Имараттар жана курулмалар» статьясы боюнча кассалык чыгымдар 139 761,7 миң сомду түздү;

- «Машиналар жана жабдуулар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар 988 442,2 миң сомду түздү.

Белгилей кетүү керек, бюджетти аткаруунун жыйынтыгы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан 2019-жылга карата медикаменттер боюнча 98 673,5 миң сом суммасында жана тамак-аш боюнча 12 453,5 миң сом суммасында кредитордук карыздар келип чыгышына жол берилген.

Белгилей кетүү керек, КР Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан ушул мезгилге чейин медициналык кызмат көрсөтүүнүн өздүк наркынын стандарттары иштелип чыккан эмес, стандарттардын жоктугу медициналык кызмат көрсөтүүчүлөргө каражаттарды түздөн түз оорулууну дарылоо менен байланышпаган чыгымдарга жумшоого мүмкүндүк берүүдө (учурдагы ондоо иштери, жабдууларды сатып алуу ж.б.).

ММК фондундагы бухгалтердик эсептин жана отчеттуулуктун абалын баалоо

2019-жылга ММК фондунун бюджетти боюнча кирешелердин жана чыгашалардын баштапкы сметасы 1 570 316,9 миң сом суммасында (*атайын эсеп*) бекитилген, саламаттык сактоо уюмдарынын такталган кирешелер сметасы 14 194 677,9 миң сомду түздү, казыналык боюнча кирешелердин

келип түшүүсү 13 273 572,8 миң сом, саламаттык сактоо уюмдарынын кассалык чыгымдары 13 642 577,3 миң сом жана иш жүзүндөгү чыгымдар – 12 709 367,9 миң сомду түздү.

ММК фондунун бириктирилген жыйынтык отчету боюнча атайын эсепти бөлүштүрүү планынын аткарылышы (атайын каражаттар) 2216 «Саламаттык сактоо системасында бирдиктүү берене менен берилген чыгымдар» беренеси боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан аткаруунун жүрүшүндө 2019-жылы төмөнкүдөй бөлүштүрүлдү:

- «Эмгек акы» башында 195 737,5 миң сом болуп бөлүштүрүлгөн, такталган смета боюнча каралган чыгымдар 7 407 674,1 миң сом, кассалык чыгымдар 7 368 983,8 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 7 373 318,1 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 4 334,3 миң сомго ашык болду. Мунун себеби, медициналык кызматкерлердин эмгек стажысынын өзгөрүшү, квалификациялык категориялардын жогорулашы жана алынышы, ошондой эле саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматкерлерге кредитордук карыздарынын болушу;

- «Социалдык фондго төгүмдөр» башында 33 804,7 миң сом болуп каралган, такталган смета боюнча 1 261 948,4 миң сом чыгымдар каралган, кассалык чыгымдар 1 250 887,0 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 1 247 807,8 миң сом, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 3 079,2 миң сомго аз болду, натыйжада жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Товарларды жана кызматтарды пайдалануу» башында 786 739,8 миң сом, такталган смета боюнча чыгымдар 2 569 708,6 миң сом, кассалык чыгымдар 2 460 866,5 миң сом жана кассалык чыгымдар 2 771 966,4 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 311 099,9 миң сомго ашык болду, анын ичинде:

- «Кызматтык иш сапарларга чыгымдар» кассалык чыгымдар 54 612,9 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 53 634,2 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 978,7 миң сомго аз, натыйжада, жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Телефон жана факсимилдик байланыш кызматтары» кассалык чыгымдар 31 979,6 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 30 608,2 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 1 371,4 миң сомго аз, натыйжада жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Ижара акысы» кассалык чыгымдар 575,3 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 578,3 миң сомду түздү;

- «Транспорттык кызматтар» кассалык чыгымдар 144 455,6 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 139 864,0 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 4 591,6 миң сомго аз, натыйжада жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Башка кызматтарды сатып алуу» кассалык чыгымдар 268 662,3 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 268 636,6 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 25,7 миң сомго аз, натыйжада, жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Медикаменттерди жана медициналык багыттагы буюмдарды сатып алуу» кассалык чыгымдар 1 462 165,3 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 1 783 846,5 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 321 681,2 миң сомго көп, б.а. айырманын келип чыгышы жыл башындагы медицинаменттер боюнча калдыктарды эсептен чыгаруу менен түшүндүрүлөт;

- «Тамак-аш азыктарын сатып алуу» кассалык чыгымдар 498 415,3 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 494 798,5 миң сомду түздү, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 3 616,8 миң сомго аз, натыйжада, жылдын башындагы кредитордук карыздар жабылды;

- «Товарларды жана кызматтарды сатып алуу» башында 298 994,3 миң сом каралган, такталган смета боюнча 976 226,6 миң сом каралган, кассалык чыгымдар 871 708,5 миң сомду жана иш жүзүндө чыгымдар 730 070,4 миң сомду түздү, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 141 638,1 миң сомго көп, анын ичинде:

- «Мүлктүн учурдагы оңдоо иштерине кеткен чыгымдар» кассалык чыгымдар 317 613,4 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 314 185,1 миң сомду түздү, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 3 428,3 миң сомго көп, жыл башындагы карыздарды жабуунун эсебинен;

- «Учурдагы чарбалык максаттар үчүн буюмдарды жана материалдарды сатып алуу» кассалык чыгымдар 474 118,4 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 335 897,1 миң сомду түздү же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 138 221,3 миң сомго көп, натыйжада, жыл башындагы карыздар жабылды жана жыл аягындагы сатылып алынган товардык-материалдык баалуулуктардын милдеттенмелери боюнча чыгымдарды жасоо;

- «Мүлк буюмдарын сатып алуу, тигүү жана оңдоо» кассалык чыгымдар 13 816,9 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 17 999,8 миң сомду түздү иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 4 182,9 миң сомго көп, жыл башындагы калдыктарды эсептен чыгаруунун эсебинен;

- «Көмүрдү сатып алуу» кассалык чыгымдар 52 382,0 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 48 387,4 миң сомду түздү, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 3 994,5 миң сомго көп;

- «Күзөт кызматын сатып алуу» кассалык чыгымдар 12 771,7 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 12 601,2 миң сомду түздү же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 170,4 миң сомго көп;

- «Банктардын кызматына акы төлөөгө кеткен чыгымдар» кассалык чыгымдар 1 006,1 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 999, миң сомду түздү же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 6,5 миң сомго көп;

- «Коммуналдык кызматтарга акы төлөө» башында 67 213,3 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 575 089,6 миң сомду түздү, кассалык чыгымдар 552 944,8 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 541 817,0 миң сомду түздү же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 11 127,8 миң сомго көп;

- «Социалдык камсыз кылуу боюнча жөлөк пул» такталган смета боюнча чыгымдар 1 734,9 миң сом каралган, кассалык чыгымдар 1 734,9 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 1 734,9 миң сомду түздү;

- «Калкка социалдык жардам көрсөтүү боюнча жөлөк пул» башында 90,0 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 1 121,0 миң сомду түздү, кассалык чыгымдар 1 176,1 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 36 581,5 миң сом, эмгекке жарамсыздык боюнча иш жүзүндө отчеттордун берилишине байланыштуу;

- «Башка ар түрдүү чыгымдар (стипендия үчүн акы төлөө жана соттун чечимдерин аткаруу)» башында 109,2 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 6 119,3 миң сом, кассалык чыгымдар 6 071,9 миң сом жана иш жүзүндө чыгымдар 6 071,9 миң сом;

- «Негизги фонддор» башында 187 628,1 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 1 395 055,4 миң сом каралган, кассалык чыгымдар 1 128 203,9 миң сом, анын ичинде:

- «Имараттар жана курулмалар» кассалык чыгымдар 139 761,7 миң сом;

- «Машиналар жана жабдуулар» кассалык чыгымдар 988 442,2 миң сом.

ММК фондунун жыйынтык балансына талдоо жүргүзүү

ММК фондунун (Бишкек, Чүй, Ош, Баткен, Жалал-Абад, Ысык-Көл, Нарын жана Талас аймактык башкармалыктары) 2019-жылга жыйынтык балансы тиркемелери менен каржылоо булактарына жараша эки бөлүмдөн турат:

- «бюджеттик каражаттар» бөлүмү - ММК каражаттары жана гуманитардык тилке боюнча келип түшүүлөр;

- «атайын каражаттар» бөлүмү – атайын эсеп боюнча жыйынтыктар кирет.

2019-жылга карата Жыйынтык баланс боюнча негизги фонддордун баланстык наркы 2020-жылдын 1-январына карата 13 656 572,0 миң сомду түздү (имараттар жана курулмалар, транспорттук каражаттар, медициналык жабдуулар, компьютерлер жана эмеректер).

2019-жылдын 1-январына карата негизги фонддордун наркы амортизациянын суммасын алып салганда, 6 787 713,3 миң сомду түзөт, же капиталдык оңдоо иштерине сатып алуунун жана жүргүзүүнүн эсебинен, негизги фонддордун наркы 170 123,2 миң сомго көбөйдү.

2019-жылдын 1-январына карата корлордун баланстык наркы 3 220 007,1 миң сомду түзөт (чийки зат жана материалдар, арзан жана тез керектен чыгуучу буюмдар) жана 2019-жылдын 1-январына карата запастардын наркы 3 015 230,5 миң сомду түзөт же гуманитардык жардам тилкеси боюнча корлордун наркы 1 024 471,1 миң сомго көбөйдү.

2020-жылдын 1-январына карата Казыналыктагы саламаттык сактоо уюмдарынын эсептериндеги пайдаланылбаган акча каражаттарынын калдыктары 684 786,5 миң сомду түздү, анын ичинде, саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептери боюнча 393 978,6 миң сом, Борбордук казыналыктын мультивалюталык эсебиндеги валюта каражаттары 243 527,9 миң сом жана депозиттик каражаттар 47 280,0 миң сом.

ММК фондунун 2019-жылга отчеттук маалыматтарынын негизинде, корлордун калдыгы 1 665 311,9 миң сомду түздү, анын ичинде, ММК фондунун борбордук аппаратын жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарын каржылоого кеткен каражаттар боюнча 3 637,8 миң сом, гуманитардык жардам боюнча 299 604,9 миң сом жана саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептери боюнча 1 362 069,2 миң сом, анын ичинде: тамак-аш азыктары – 66 755,1 миң сом, медикаменттер жана таңуучу материалдар – 1 379 395,8 миң сом, отун (көмүр) - 45 693,0 миң сом, корлук бөлүктөр - 8 584,9 миң сом, чарба материалдары жана кеңсе товарлары - 145 551,0 миң сом, тара - 28,9 миң сом, курулуш материалдары - 2 721,9 миң сом, башка чийки заттар жана материалдар - 16 581,1 миң сом.

Белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 3-ноябрындагы № 694 “Бюджеттик мекемелерди финансылоодо жылдык отчеттор боюнча эсептөөлөрдө товардык-материалдык баалуулуктардын ашыкча запастарын жана каражатта калдыктарын эсепке алууну жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө” Нускама менен, республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде турган бардык мекемелер боюнча, алардын ведомстволук баш ийүүсүнө карабастан (өзгөчө кырдаалдардын алдын алуу, мамлекеттик чек араны коргоо жана кайтаруу жаатындагы ички иштер, улуттук коопсуздук, коргоо маселелерин тейлеген мамлекеттик органдардан, жазаларды аткаруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдан, экономикалык кылмыштарга каршы күрөшүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдан, ошондой эле архив иши, калкты жана автотранспорт каражаттарын, алардын чиркегичтерин, атайын технологиялык машиналарды, айдоочулук курамды, жарандык абалдын актыларын каттоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын мамлекеттик маанидеги документтеринин бланктарынын корлорунан тышкары) товардык-материалдык баалуулуктардын яенемден ашыкча корлорун жана каражаттардын калдыктарын эсепке алуу жүргүзүлө тургандыгы аныкталган. Ошондой эле, ушул Нускаманын Эскертүүсүндө медикаменттер жана таңуучу материалдар боюнча товардык-материалдык баалуулуктардын корлорунун ченемдери Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо тутумунун уюмдары үчүн жайылтылбайт деп белгиленген.

Ошону менен бирге, 2019-жылга карата Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарында 71 797,0 миң сомдук товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашыкча корлору белгиленген, каржылоодо аларды эсепке алуу керек, анын ичинде:

- тамак-аш азыктары боюнча - 1 978,9 миң сом;
- отун (көмүр), күйүүчү-майлоочу майларга - 2077,2 миң сом;
- запастык бөлүктөргө - 5 593,8 миң сом;
- чарба материалдары жана канцелярдык товарларга - 48 361,5 миң сом;
- курулуш материалдарына - 1 244,5 миң сом;
- башка чийки зат жана материалдарга - 12 541,1 миң сом.

Ошондой эле, Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдары жана ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан, 2019-

жылдын аягына карата 19 513,7 миң сом суммасында дебитордук карыздарга жол берилген, алар каржылоодо эсепке алынышы керек.

ММК фондун маалыматтык камсыздоого түзүлгөн жана колдонулган каражаттарга аудит жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына ылайык, маалыматтык камсыздоого каралган бюджеттин көлөмү 15 000,0 миң сом суммасында.

№2 «Мекеменин чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө отчет» отчеттук формасына ылайык, 2019-жылга карата маалыматтык камсыз кылууга кассалык чыгымдар 6 253,8 миң сом суммасында аткарылды. Иш жүзүндө чыгымдар 184,6 миң сомду түздү. Кассалык чыгымдар иш жүзүндө чыгымдардан 6069,2 миң сомго жогору болгон, бул, жыл башындагы дебитордук карызды жоюу катары эсептелет.

№2 «Мекеменин чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө отчет» отчеттук формасына ылайык, 2019-жылга карата ММК фондунун аймактык башкармалыктарын маалыматтык камсыз кылууга кассалык чыгымдар 2 725,0 миң сом суммасында аткарылган. Иш жүзүндө чыгымдар 1 076,1 миң сомду түздү. Кассалык чыгымдар иш жүзүндө чыгымдардан 1 648,9 миң сомго жогору болгон, бул жыл башындагы дебитордук карызды жоюу катары эсептелет.

ММК фондунун Борбордук аппараты жана анын аймактык башкармалыктары боюнча административдик чыгымдарга бекитилген каражаттардын түзүлүшүнө жана пайдаланылышына аудит жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы №14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына ылайык, ММК фондунун жана анын аймактык башкармалыктарынын административдик чыгымдарына каражаттар - 135 000,0 миң сом суммасында, маалыматтык камсыздоого - 15 000,0 миң сом жана ММК полистерин, рецептуралык бланктарды даярдоого – 2 000,0 миң сом суммасында каражат бекитилген, бул, ММК фондунун 15 720 544,3 миң сом суммасындагы такталган, бириктирилген бюджетинин жалпы көлөмүнүн 0,85 %ын түзөт.

ММК фондунун борбордук аппаратынын бекитилген сметасы 46 719,0 миң сомду түзөт. 2019-жылга карата такталган смета өзгөрүүлөрдү эске алуу менен, 49 280,3 миң сомду түздү, же баштапкы сметадан 2 561,3 миң сомго көбөйдү.

№2 «Мекеменин чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө отчет» отчеттук формасына ылайык, 2019-жылга карата план боюнча 46 719,0 миң сом бекитилди, 49 280,3 миң сомго такталды, ММК фондунун борбордук

аппаратынын кассалык чыгымдары 40 111,2 миң сомго аткарылды. Иш жүзүндө бюджеттин чыгымдары 40 065,7 миң сомду түздү. Кассалык чыгымдардын иш жүзүндө чыгымдардан айырмасы 45,5 миң сомду түздү.

221 «Товарларды жана кызматтарды пайдалануу» беренеси боюнча такталган смета 11 060,3 сомду түздү, бул бекитилген пландан 3 061,3 миң сомго көп. Мындай жогорулоо 311 «Негизги фонддор» бернесинен 221 «Товарларды жана кызматтарды пайдалануу» бернесине 500,0 миң сом суммасында каражаттарды жылдыруу аркылуу жана ICAP эл аралык долбоорунун алкагында такталган каражаттардан 221,6 миң сомго иш аткаруу Келишиминге ылайык, ошондой эле «Жыйынтыктардын негизинде каржылоо» долбоору боюнча 221 «Товарларды жана кызматтарды пайдалануу» бернесине 2 339,8 миң сомго жылдыруу аркылуу, ММК фондунун борбордук аппараты боюнча сметалык багыттамаларга өзгөртүү киргизүүнүн натыйжасында түзүлдү.

ММК фондунун аймактык башкармалыктарынын чыгымдар сметасы, аймактык башкармалыктардан келип түшкөн өтүмдөрү эске алуу менен, зарыл болгон учурда негиздүү түзөтүүлөрдү киргизүү менен түзүлөт.

ММК фондунун аймактык башкармалыктарын 2019-жылга каржылоого смета 88 281,0 миң сом суммасында бекитилди.

2019-жылга карата бюджетти аткаруунун жүрүшүндө өндүрүштүк зарылчылыкка байланыштуу, ММК фондунун аймактык башкармалыктарын чыгымдар сметаларына өзгөртүүлөр киргизилди, ошол эле учурда бир жылдык такталган чыгымдардын көлөмү бекитилген параметрлерден ашык болгон жок.

№2 «Мекеменин чыгымдар сметасынын аткарылышы жөнүндө отчет» отчеттук формасына ылайык, 2019-жылга карата план боюнча 88 281,0 миң сом суммасында бекитилди, ММК фондунун аймактык башкармалыктарын кассалык чыгымдары 82 535,7 миң сомго аткарылды. Иш жүзүндө чыгымдар 79 444,1 миң сомду түздү. Кассалык чыгымдардын иш жүзүндө чыгымдардан айырмасы 3 091,6 миң сомду түздү, айырманын келип чыгышынын себеби, ички чарбалык чыгымдарды өткөрүп берүү менен байланышкан.

Бухгалтердик эсеп жана отчеттуулук Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген, «Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча» Жобого ылайык түзүлөт.

Эсепке алуу бухгалтердик эсептин эл аралык стандарты боюнча «1С бухгалтерия» программасында мемориалдык-ордердик форма боюнча жүргүзүлөт. ММК фондунун финансылык-чарбалык ишмердиги, анын мүлктүк абалы жөнүндө толук жана так маалыматтарды өз убагында түзүү ишке ашырылат.

«Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын сакталышы

ММК фондунун Сатып алуулар планы 2019-жылдын 15-январында 3 600,3 миң сом суммага бекитилген жана мамлекеттик сатып алуулардын веб-порталында жайгаштырылган.

ММК фондунун такталган сатып алуулар планы толуктоолор менен 2019-жылдын 26-декабрында жалпы 19 257,2 миң сом суммасында бекитилген.

ММК фондунда мамлекеттик сатып алуулардын жылдык планында каралбаган товарларды, жумуштарды жана кызматтарды сатып алуу, ошондой эле конкурс өткөрбөстөн, минималдуу босого суммасынан ашык суммага сатып алуулар жүргүзүлгөндүгү фактысы аныкталган жок.

ММК фонду тарабынан мамлекеттик сатып алуулардын веб-порталында товарларды, жумуштарды жана кызматтарды сатып алуу боюнча конкурстук тооруктарды өткөрүүгө 40 кулактандыруу жайгаштырылган. Конкурстук тооруктар менен, 2019-жылы товарларды, жумуштарды жана кызматтарды камсыз кылуучулар менен жалпы суммасы 9 410,8 миң сомго 45 келишим түзүлгөн.

ММК фонду тарабынан жүргүзүлгөн бардык конкурстук тооруктардын ичинен 8 (сегизи) Мыйзамдын ченемдерине жана конкурстук документтердин талаптарына ылайык жараксыз деп табылды.

Тактап айтканда, ММК Фондунун конкурстук тооругу тендердик документтердин талаптарына ылайыксыз деп табылган бардык сунуштар четке кагылгандыгына байланыштуу; жөнөкөйлөтүлгөн ыкма боюнча катышуучулардын жетишсиз саны (экиден аз катышуучулар), катышуучулардын жоктугу; пландаштырылган сумманы колдонуу көлөмүнөн ашып кеткендиктен, ошондой эле Мыйзамга өзгөртүүлөр киргизилгенде жараксыз деп табылды.

ММК фонду тарабынан жалпы суммасы 1 860,6 миң сомго 3112 «Машиналар жана жабдуулар» эсеби боюнча кондиционер аппараттарын, видео камераларды (байкоо жүргүзүү системаларын), компьютердик жабдууларды жана кызматтык автоунаа сатып алуу пландаштырылган.

Иш жүзүндө республиканын саламаттык сактоо системасынын маалыматтар базасын колдоо үчүн, сервердик бөлмөнүн абасын желдетүүгө төрт гана кондиционер аппараты, сервердин жана ММК фондунун башка материалдык баалуулуктарынын коопсуздугу үчүн видеокамераларды (байкоо жүргүзүү системаларын), компьютердик жабдуулардан болгону эки видеокартты жана төрт мониторду сатып алды, жалпы суммасы 564,2 миң сом суммасында.

Кызматтык автоунааларды, техниканы жана эмеректерди сатып алууга тыюу салынгандыктан, кызматтык автоунаа сатылып алынган жок (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 29-ноябрындагы №2730-VI токтому, КР Финансы министрлигинин 2019-жылдын 15-мартындагы чыгыш № 05-4-1/3201 каты).

ММК фондунун штаттык санынын сакталышына аудит жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 22-августундагы № 473 «Кыргыз Республикасынын министрликтеринин, административдик ведомстволорунун жана башка мамлекеттик органдарынын штаттык санынын

чеги жөнүндө» токтому менен, ММК фондунун негизги персоналынын штаттык санынын чеги 192 штаттык бирдик болуп бекитилген, анын ичинде: Борбордук аппарат - 65 штаттык бирдик жана аймактык башкармалыктар - 127 штаттык бирдик.

ММК фондунун эмгек акы төлөө фондуна аудит жүргүзүүдө белгиленгендей, ММК фонду жөнүндө Жобонун 18-пунктуна ылайык, ММК фондунун Борбордук аппаратынын жана аймактык башкармалыктарынын кызматкерлеринин эмгек акы төлөө шарттары Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат.

Бирок, ММК фондунун Борбордук аппаратынын жана аймактык башкармалыктарынын кызматкерлеринин кызматтык маяналары ММК фондунун 2018-жылдын 6-июнундагы № 189 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун борбордук аппаратынын жана аймактык башкармалыктарынын кызматкерлеринин түзүмүн, штаттык ырааттамасын жана кызматтык маяналарынын тизмесин бекитүү жөнүндө» буйругу менен бекитилген.

Ошондой эле, аудит менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 22-августундагы №473 «Кыргыз Республикасынын министрликтеринин, административдик ведомстволорунун жана башка мамлекеттик органдарынын штаттык санынын чеги жөнүндө» токтомунун 4-тиркемеге ылайык, белгиленген ченемдик түзүмдүн сакталышына талдоо жүргүзүлдү, мында, ММК фондунун Борбордук аппаратында башкы адистер боюнча 4 штаттык бирдикке жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарында башкы адистер позициясы боюнча 14 штаттык бирдикке ашык.

Ага ылайык, натыйжада, ММК фондунун Борбордук аппаратынын башкы жана жетектөөчү адистеринин ортосундагы катыштын жогорулашы боюнча эмгек акы төлөө боюнча айырмачылыктар 22,5 миң сомду түзөт жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарында башкы жана жетектөөчү адистеринин ортосундагы катыштын жогорулашы боюнча эмгек акы төлөө боюнча айырмачылыктар 137,9 миң сомду түзөт, анын ичинде, Социалдык фондго чегерүүлөр. Мунун өзү ММК фондунун Борбордук аппаратын жана аймактык башкармалыктарын каржылоого каралган каражаттарды натыйжасыз жана сарамжалдуу эмес пайдалануу катары эсептелет.

Белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 10-февралындагы №74 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун мамлекеттик кызматчыларына жана мамлекеттик кызматчылар категориясына кирбеген кызматкерлерине эмгек акы төлөөнүн шарттары жөнүндө» токтому менен, ММК фондунун мамлекеттик кызматчыларынын жана мамлекеттик кызматчылар категориясына кирбеген кызматкерлеринин кызматтык маяналарынын өлчөмү, иштеген жылдары үчүн кызматтык маяналарына пайыздык үстөк акынын өлчөмү бекитилген.

Жыйынтыктардын негизинде каржылоого каралган каражаттарга талдоо жүргүзүү

2019-жылы Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча, үй-бүлөлүк дарыгерлерге жана жалпы практика врачтарына, стационарларга 2018-жылдын II жарым жылдыгына жана 2019-жылга төлөмдөрдү каржылоого жалпы каражаттардын көлөмү 218 815,0 миң сомду түздү.

ММК фондунун 2019-жылдын 23-майындагы №146 «Саламаттык сактоо жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча Байкоочу кеңештин чечимин ишке ашыруу жөнүндө» буйругунун негизинде, Саламаттык сактоо жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу боюнча Байкоочу кеңештин 2019-жылдын 22-майындагы чечимин аткарууда жана Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча, үй-бүлөлүк дарыгерлерге жана жалпы практика врачтарына төлөмдөрдү өз убагында каржылоону камсыз кылуу максатында, 2018-жылдын II жарым жылдыгына жана 2019-жылы медициналык кызматтардын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча баштапкы/стационардык деңгээлдеги саламаттык сактоо уюмдарына каржылануучу каражаттардын көлөмү 63 176,3 миң сом суммасында бекитилди жана ага ылайык, саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларына каражаттарды көбөйтүү менен өзгөртүүлөр киргизилди.

Каржылоо жүргүзүү 2019-жылдын 28-июнундагы Жыйынтык реестрдин негизинде 63 176,2 миң сом суммасында ишке ашырылды.

ММК фондунун 2019-жылдын 24-сентябрындагы № 287 «Медициналык кызматтардын сапатына баалоо жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарына кошумча финансылык өбөлгөлөөчү төлөмдөрдү жүргүзүү жөнүндө» буйругу менен, 2019-жылдын биринчи жарым жылдыгына карата Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча акы төлөөнү жүргүзүү максатында, саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларына каражаттарды 60 176,6 миң сом суммасында көбөйтүү менен өзгөртүүлөр киргизилди.

Каржылоо жүргүзүү 2019-жылдын 25-октябрындагы Жыйынтык реестрдин негизинде, 60 176,6 миң сом суммасында ишке ашырылды.

Ошондой эле, ММК фондунун 2019-жылдын 29-ноябрындагы №367 «Медициналык кызматтардын сапатына баалоо жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарына кошумча финансылык өбөлгөлөөчү төлөмдөрдү жүргүзүү жөнүндө» буйругуна ылайык, КР Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун 2018-жылдын 8-июнундагы № 462, № 222 «Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарында медициналык кызматтардын сапатын башкаруу системасын өркүндөтүү жөнүндө» жана 2018-жылдын 19-сентябрындагы № 663 жана № 289 «Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген саламаттык сактоо уюмдарында медициналык кызматтардын сапатын башкаруу тутумун

жакшыртуу жөнүндө» биргелешкен буйруктарын аткаруу, ошондой эле, Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча акы төлөөнү жүргүзүү максатында, 2019-жылы саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларына каражаттарды 13 387,5 миң сом суммасында көбөйтүү менен өзгөртүүлөр киргизилди.

Каржылоо жүргүзүү 2019-жылдын 23-декабрындагы Жыйынтык реестрдин негизинде 13 646,4 миң сом суммасында ишке ашырылды.

ММК фондунун 2019-жылдын 20-декабрындагы № 390 «Медициналык кызматтардын сапатына баалоо жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарына кошумча финансылык өбөлгөлөөчү төлөмдөрдү жүргүзүү жөнүндө» буйругуна ылайык, 2019-жылдын экинчи жарым жылдыгына карата Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча акы төлөөнү жүргүзүү максатында, саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметаларына каражаттарды өбөлгөлөөчү төлөмдөрдүн суммасына 82 074,4 миң сомго көбөйтүү менен өзгөртүүлөр киргизилди.

Каржылоо жүргүзүү, 2019-жылдын 23-декабрындагы №70 Жыйынтык реестрдин негизинде 81 815,7 миң сом суммасында ишке ашырылды.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 1-июлундагы № 350 токтому менен бекитилген, Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча Мамлекеттик кепилдиктер программасын ишке ашырууга багытталган, “Милдеттүү медициналык камсыздандыруу жөнүндө” Жобонун 9-пунктуна ылайык, Милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттары Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн чечими боюнча милдеттүү медициналык камсыздандыруу программасын ишке ашырууга жардам көрсөткөн медициналык кызматкерлерге, саламаттык сактоо уюмдарына түрткү берүүгө жумшалат.

Белгилей кетүү керек, Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатына баалоо жүргүзүүнүн тартиби жана Медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча, үй-бүлөлүк дарыгерлерди жана жалпы практика врачтарын, стационарларды каржылоонун тартиби, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн чечими менен эмес, КР Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун биргелешкен ведомстволук буйруктары менен бекитилген.

Демек, КР Саламаттык сактоо министрлиги ММК фонду менен биргеликте, Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатына баалоо жүргүзүүнүн тартибин, каржылоо шарттарын жана тартибин жөнгө салуучу тиешелүү ченемдик - укуктук актыны иштеп чыгуусу зарыл.

Үй-бүлөлүк дарыгерлердин жана медайымдардын эмгек акысын жогорулатууга каралган максаттуу каражаттар боюнча бюджеттин аткарылышы

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомуна ылайык, үй-бүлөлүк дарыгерлердин/жалпы практика врачтарынын, үй-бүлөлүк медайымдардын жана ФАПтын орто медициналык персоналынын айлык акысын жогорулатууга, 2019-жылга республикалык бюджеттен максаттуу тартипте 630 000,0 миң сом суммасында каражат каралган.

2019-жылы үй-бүлөлүк дарыгерлерге 290 657,8 миң сом жана үй-бүлөлүк медайымдарга 95 067,6 миң сом, жалпы суммасы 385 725,4 миң сом төлөнүп берилген, бекитилген план боюнча жалпы сумма 630 000,0 миң сомду түзгөн. Өздөштүрүлбөгөн максаттуу каражаттар боюнча үнөмдөлгөн сумма 244 274,6 миң сомду түздү, бул сумма 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча республикалык бюджеттен толук каржыланган эмес.

Белгилей кетүү керек, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр боюнча киргизилген жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 токтому менен бекитилген сунуштар үй-бүлөлүк дарыгерлердин жана жалпы практика врачтарынын ишинин жыйынтыктарын 12 индикатор боюнча баалоону жүргүзүүнү киргизүү аркылуу, саламаттык сактоо уюмдарынын кызматкерлерине эмгек акы төлөө тутумун татаалдаштырды.

Саламаттык сактоо сектору калкка көрсөтүлүүчү медициналык жардамды эсепке алуунун электрондук форматына толугу менен өтө электигин эске алсак, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан баалануучу 12 индикатор боюнча натыйжалуулукка жетүүнүн негизинде каржылоо жүргүзүү, натыйжасыз болуп эсептелет.

Ошону менен бирге, 385 725,4 миң сом суммасында каражаттардын көлөмү ММК фонду тарабынан каржыланды жана саламаттык сактоо уюмдары тарабынан пайдаланылды, кошумча эмгек акы төлөө бюджеттик каражаттарды сарамжалсыз пайдалануу болуп эсептелет.

Буга байланыштуу, КР Саламаттык сактоо министрлиги ММК фонду менен биргеликте, колдонуудагы эмгек акы төлөө тартибин кайра карап чыгып, кепилденген эмгек акыны жана кошумча төлөмдөрдү чегерүү тутумун жөнөкөйлөтүү боюнча сунуштарды киргизиши керек.

2019-жылга карата үй-бүлөлүк дарыгерлердин эмгек акынын кепилденген бөлүгү боюнча белгиленген үстөктөрдү эске алганда, орточо бир айлык эмгек акысы 11 034 сомду түздү, аткарылган сапаттын индикаторлору боюнча орточо

бир айлык төлөм 14 153 сом, жыйынтыгында үй-бүлөлүк дарыгердин орточо бир айлык эмгек акысы 25 188 сомду түздү, же 56,2 %га жогорулаган.

2019-жылы үй-бүлөлүк дарыгерлердин жалпы саны 1788 адамдын ичинен 1693 адам үй-бүлөлүк дарыгерлердин индикаторлору боюнча иштеди жана 5 635,25 штаттык сандагы үй-бүлөлүк медайымдарга кошумча төлөм төлөндү.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы №246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому менен, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине бул токтомду ишке ашыруу максатында, белгиленген тартипте ММК фондуна 2018-жылдын 1-октябрынан 31-декабрына чейинки мезгилде 157 500,0 миң сом, 2019-жылы - 630 000,0 миң сом бөлүп берүү жана кийинки жылдарга зарыл болгон финансы каражатын кароо тапшырмасы берилген.

Аудит белгилегендей, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы №451 токтомунун негизинде индикаторлор боюнча ишинин жыйынтыгы үчүн, үй-бүлөлүк дарыгерлерге, жалпы практика врачтарына жана үй-бүлөлүк медайымдарга акы төлөөгө республикалык бюджеттен каралган каражаттар, Финансы министрлиги тарабынан жогорулатылган көлөмдө бөлүнгөн, же ашыкча каралган каражаттардын көлөмү 244 274,6 миң сомду түздү.

Жогоруда жазылгандардын негизинде, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү жана Финансы министрлиги индикаторлор боюнча ишинин жыйынтыгы үчүн, үй-бүлөлүк дарыгерлерге, жалпы практика врачтарына жана үй-бүлөлүк медайымдарга кошумча акы төлөөгө жыл сайын багытталуучу каражаттардын көлөмүн кайра карап чыгуусу, максатка ылайык экендигин, аудит белгилейт.

Республикалык бюджеттен бөлүнгөн 2018-жылга карата максаттуу каражаттардын калдыктары боюнча бюджеттин аткарылышы

Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 21-январындагы № 8 «Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы № 14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Мыйзамына ылайык, республикалык бюджеттен бөлүнгөн 2018-жылга карата 66 179,4 миң сом суммасында каражаттардын калдыгы такталды.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2019-жылдын 19-декабрындагы № 3450-VI «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун экинчи окууда кабыл алуу тууралуу» токтомунун 2-пункттун аткарууда жана ММК фондунун 2019-жылдын 23-декабрындагы

№393 «Саламаттык сактоо уюмдарынын максаттуу иш-чараларына каражаттардын, саламаттык сактоону колдоо жана өнүктүрүү каражаттарынын, Жыйынтыктардын негизинде каржылоо долбоорунун каражаттарынын жана гемодиализ каражаттарынын калдыктары, ошондой эле, ММК фондунун борбордук аппаратынын 2018-жылга административдик чыгымдары боюнча 2019-жылга кирешелер жана чыгашалар сметаларын тактоо жөнүндө» буйругунун негизинде, төмөнкү саламаттык сактоо уюмдарынын кирешелер жана чыгашалар сметалары такталды:

- Улуттук хирургиялык борбор - 38 459,0 миң сом;
- Республикалык психикалык ден соолук борбору - 2417,9 миң сом;
- Ош облустар аралык клиникалык ооруканасы - 12 240,9 миң сом;
- Кара-Буура райондук ҮМБ - 8261,6 миң сом;
- Талас облустук и дарылоо бейтапканасы - 4 800,0 миң сом.

ММК фонду тарабынан аталган каражаттарды каржылоо, 2019-жылдын 27-декабрындагы № 73 Жыйынтык реестрдин негизинде 66 179,4 миң сом суммасында ишке ашырылды.

Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген айрым саламаттык сактоо уюмдарында 2018-жылдын аягында пайдаланылбаган каражаттардын калдыгы калган, алар 2019-жылдын бюджетинде такталышы керек эле. 2018-жылдын калдыгы боюнча сметалык багыттоолорго тактоо жүргүзүлгөнгө чейин, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан товарларды ташып келүүгө жана кызмат көрсөтүүлөргө каражаттарды которуу учурлары аныкталган.

Республикалык психикалык ден соолук борбору боюнча 2018-жылдын аягында пайдаланылбаган каражаттардын калдыгы 2417,9 миң сомду түздү, бул каражат 2019-жылдын бюджетинде такталышы керек эле. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2019-жылдын 19-декабрындагы № 3450-VI «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун экинчи окууда кабыл алуу тууралуу» токтомунун негизинде бюджетти тактоо жүргүзүлгөн.

Аудиттин жүрүшүндө аныкталгандай, Республикалык психикалык ден соолук борбору бюджет такталганга чейин капиталдык ондоо иштерине 1 400,0 миң сом суммасында каражатты которгон, анын ичинде 2019-жылдын 5-сентябрындагы № 676 төлөм тапшырмасы боюнча 400,0 миң сом суммасында жана 2019-жылдын 10-сентябрындагы № 786 төлөм тапшырмасы боюнча 1000,0 миң сом суммасында каражат которгон.

Кара-Буура райондук Үй-бүлөлүк медицина борбору боюнча 2018-жылдын аягында пайдаланылбаган каражаттардын калдыгы 8261,6 миң сомду түзгөн. Кара-Буура райондук Үй-бүлөлүк медицина борбору тарабынан бюджет такталганга чейин капиталдык ондоо иштерине 8198,9 миң сом суммасында каражатты которгон, анын ичинде төмөнкү төлөм тапшырмалары боюнча: 2019-жылдын февралындагы №22-23 төлөм тапшырмалары боюнча жалпы суммасы 3 262,8 миң сом, 2019-жылдын март айы үчүн №94 төлөм

тапшырмасы боюнча 460,3 миң сом, 2019-жылдын апрелинде № 174, 175, 176, 220 жана 221 төлөм тапшырмалары боюнча жалпы суммасы 1 785,6 миң сом, 2019-жылдын май айында №260 жана 261 төлөм тапшырмалары боюнча жалпы суммасы 1 600,0 миң сом, 2019-жылдын июль айында №388 төлөм тапшырмасы боюнча 300,0 миң сом, 2019-жылдын сентябрь айында № 450, 451, 452 жана 479 төлөм тапшырмалары боюнча жалпы суммасы 651,8 миң сом, 2019-жылдын октябрь айында № 510 төлөм тапшырмасы боюнча 138,4 миң сом.

Натыйжада, жогоруда көрсөтүлгөн саламаттык сактоо уюмдары тарабынан сметалык багыттапталар такталганга чейин, ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин параметрлери такталганга чейин 2019-жылга карата бекитилген сметадан тышкары жалпы суммасы 9 598,9 миң сомго чыгымдоолор болгон.

Саламаттык сактоо уюмдарынын эмгек акысына аудит жүргүзүү

№4 «ММК фондунун бюджетин боюнча кирешелер жана чыгашалар сметаларынын аткарылышы жөнүндө отчет» формасына ылайык, ММК фонду менен келишим боюнча иштеген саламаттык сактоо уюмдары төмөнкү чыгымдарды жүргүзүшкөн:

- «Эмгек акы» беренеси боюнча топтолгон бюджеттен жалпы суммасы 7 068 452,2 миң сомго кассалык чыгымдарды жүргүзүштү, иш жүзүндө чыгымдар 7 069 792,6 миң сом;

- «Социалдык фондго чегерүүлөр» чегерүүлөр беренеси боюнча кассалык чыгымдар 1 198 815,4 миң сом суммасында жана иш жүзүндө чыгымдар 1 196 366,6 миң сомду түздү.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы №246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысы тууралуу жобону бекитүү жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтомунун негизинде, ишинин жыйынтыктарына жана ар бир кызматкердин дарылоо-диагностикалык процесске кошкон саламынын негизинде, төлөм жүргүзүү, үй-бүлөлүк дарыгерлердин ишинин натыйжалуулугун жана статусун жогорулатуу, ошондой эле саламаттык сактоо уюмдарына, анын ичинде айыл жергесинде үй-бүлөлүк медицина адистерин тартуу үчүн, республикалык бюджеттен үй-бүлөлүк дарыгерлердин, жалпы практика врачтарынын жана үй-бүлөлүк медайымдардын эмгек акысын жогорулатууга 630 000,0 миң сом суммасында каражат бөлүнгөн.

Отчеттук мезгилде ММК фонду үй-бүлөлүк дарыгерлердин, жалпы практика врачтарынын жана үй-бүлөлүк медайымдардын эмгек акысын жогорулатууга, республикалык бюджеттин каражаттарынан баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарына 385 725,4 миң сомду багыттады.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы №246 токтому менен бекитилген “Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысы тууралуу” Жобого ылайык, саламаттык сактоо

уюмдарынын эмгек акысы базалык маянадан, кошумча төлөмдөрдөн жана өбөлгөлөөчү жана компенсациялык мүнөздөгү үстөктөрдөн турат.

Мындан тышкары, Жободо топтолгон эмгек акы төлөө фондун үнөмдөөнүн эсебинен түзүлгөн жана эмгекке катышуу коэффициенттери аркылуу бөлүштүрүлүүчү кошумча эмгек акы түшүнүгү берилген.

Кошумча эмгек акы фондунун өлчөмү топтолгон эмгек акы төлөө фондунун суммасынан, кепилденген эмгек акыны жана жеке төлөмдөрдү алып салуу аркылуу аныкталат.

Ошондой эле, Жободо эмгекке катышуу коэффициентинин аныктамасы берилген: эмгекке катышуу коэффициенти (мындан ары - ЭКК) - эмгек акыны жамааттык төлөгөндө колдонулган ар бир кызматкердин жалпы жыйынтыкка кошкон салымын саны жана сапаты жагынан жалпылап баалоо.

Бирок, Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө ар бир кызматтык категория боюнча жекече аныкталган: административдик башкаруучу персонал, врачтык персонал, орто медициналык персонал, кенже персонал жана техникалык тейлөөчү персонал.

Ошентип, саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө боюнча ченемдик документтерде эмгекке акы төлөөнүн жамааттык формасы каралган эмес.

МКПны аткаруунун алкагында, республиканын калкына медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдары тарабынан «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун каржылоонун Бирдиктүү төлөөчү тутуму жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, саламаттык сактоо уюмдарынын ишмердигин пландоо боюнча, тактап айтканда, медициналык кызмат көрсөтүүдөн иштелип табылган каражаттарды башкарууга автономия берилген.

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун 2019-жылдын 1-февралындагы № 52/№ 33 «Кыргыз Республикасынын баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүү системасында медициналык жана медициналык эмес персоналдын штаттык ченемдерин бекитүү жөнүндө» биргелешкен буйругу менен, баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүү тутумунда медициналык жана медициналык эмес персоналдын штаттык ченемдери, ошондой эле, Бишкек шаарынын саламаттык сактоо уюмдары үчүн баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүү тутумунда медициналык жана медициналык эмес персоналдын штаттык ченемдери бекитилген, мында, калктын аныкталган санына адистиктер боюнча врачтык кызматтардын ченемдери белгиленген.

Ошол эле учурда, 2019-жылы саламаттык сактоо секторунда Үй-бүлөлүк медицина борборлорунун медициналык жана башка персоналдарынын штаттык ченемдери бекитилген эмес, 2011-жылдан тартып түзүлгөн саламаттык сактоо уюмдарынын штаттык саны белгиленген ченемдерсиз түзүлгөн, мунун өзү бюджеттик каражаттарды сарамжалдуу эмес пайдаланууга алып келди.

Тиешелүү актыны өз убагында кабыл алуу, ММК фондунун бириктирилген бюджетинин каражаттарын бир кыйла так жана туура

чыгымдоону камсыз кылмак. Бул маселе саламаттык сактоо системасынын саясатын аныктоочу орган катары, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин компетенциясына кирет

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин 2011-жылдын 8-июлундагы №354 «Эмгек акы төлөө боюнча методикалык жетекчиликти бекитүү жөнүндө» буйругу менен, ээленген кызмат ордуна бир күнгө жетектелүүчү оорунулардын санын жана стационардык саламаттык сактоо мекемелеринин медициналык персоналынын ээленген кызмат ордуна бир айга дарыланып чыккан учурлардын санын аныктоо аркылуу стационардык саламаттык сактоо мекемелеринин иш жүгү белгиленген.

Мекеме катталган калктын санына жана иш жүзүндө дарыланып чыккандардын санына жараша административдик башкаруучу персоналдын, медициналык жана башка персоналдын штаттык бирдиктеринин санын жана ага ылайык, эмгек акы фондун аныктоого укуктуу. Чыгымдардын көлөмү ММК фондунун бюджетине бөлүнгөн каражаттардын чегинде, кошумча төлөм жана атайын каражаттар түрүндө келип түшкөн кирешелерди эске алуу менен бекитилет.

Ошентип, жогоруда көрсөтүлгөн бюджеттик каражаттар милдеттүү тартипте уюмдун өзүнүн башкаруусунда калат жана колдо болгон каражаттарды пайдалануу боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилерине берилген автономияда, бул каражаттар саламаттык сактоо уюмдарынын инфра түзүмүн жакшыртууга, ошондой эле медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жогорулатууга жана кредитордук карыздарын жабууга багытталышы мүмкүн.

2019-жылга карата штаттык ырааттама Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдары тарабынан 47 624,5 штаттык бирдик, 37 262 жеке адам болуп бекитилген, анын ичинде: АБП- 1725,5 бирдик жана 1356 жеке адам, врачтык персонал 8 365,75 бирдик жана 6519 жеке адам, орто медициналык персонал 18 301,5 бирдик жана 14 798 жеке адам, кенже медициналык персонал 12 641,0 бирдик жана 9 740,0 жеке адам, башкалар – 6590,75 бирдик жана 4849,0 жеке адам.

Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарынын кызматкерлеринин эмгек акысы орто эсеп менен АБП үчүн - 12 515 сом, врачтардыкы – 15 820 сом, орто медициналык персоналдыкы - 9505 сом, кенже медициналык персоналдыкы - 7088 сом, башкалардыкы - 7804 сом.

Стационарлардын персоналынын эмгек акысы орто эсеп менен АБП үчүн - 12 932 сом, врачтардыкы - 13 233 сом, орто медициналык персоналдыкы - 10 602 сом, кенже персоналдыкы – 9171 сом, башка персоналдыкы - 9 071 сом.

Белгилей кетүү керек, колдонуудагы Саламаттык сактоо системасынын кызматкерлеринин эмгек акысы жөнүндө Жободо, кошумча эмгек акы түшүнүгү берилген, ал эмгек акынын топтолгон фонддун үнөмдөөнүн эсебинен түзүлөт жана эмгекке катышуу коэффициенти аркылуу бөлүштүрүлөт. Кошумча эмгек акы фондунун өлчөмү консолидацияланган эмгек акы

фондунун суммасынан кепилденген эмгек акыны жана жеке төлөмдөрдү алып салуу аркылуу аныкталат.

Мындай аныктама саламаттык сактоо уюмдары тарабынан топтолгон бюджеттин эмгек акы төлөө фондун пландоо жана чыгымдоо менен шайкеш келбейт, же эмгек акы төлөө фондун пландоодо ММК фондунун бюджетинен каралган каражаттар гана эске алынат.

Аудит белгилегендей, 2019-жылы врачтын, орто медициналык персоналдын жана башка персоналдын бош кызмат орундары штаттык бирдиктердин бекитилген санынын 12 пайыздан 18 пайызга чейинкисин түзөт, мунун өзү каражаттарды жасалма үнөмдөөгө алып келет, алар медициналык кызматкерлердин ортосунда кошумча эмгек акы катары бөлүштүрүлөт. Ошол эле учурда, оорулуулар талаптагыдай медициналык дарылоо ала алышпай турган фактысы эске алынбайт.

Натыйжада, 2019-жылга карата топтолгон фонддун каражаттарынын эсебинен эмгекке катышуу коэффициенттери аркылуу, кошумча эмгек акы түрүндө иштеген медициналык персоналга жалпы суммасы 1 455 231,8 миң сом, же чегерилген эмгек акынын 10,9 % өлчөмүндө чегерилди жана төлөнүп берилди. Социалдык фондго чегерүүлөр 251 027,5 миң сомду түздү. Бардыгы эки чыгымдар беренеси боюнча чыгымдар 1 706 259,3 миң сомду түздү, мунун өзү ММК фондунун бюджетинин каражаттарын сарамжалдуу эмес пайдалануу болуп эсептелет.

Ар бир кызматкердин учурдагы мезгил үчүн жыйынтыгын чагылдырылган эмгек паспортунда, эмгекке катышуу коэффициенти КР Саламаттык сактоо министрлигинин 2011-жылдын 8-июлундагы № 354 «Эмгек акы төлөө боюнча методикалык жетекчиликти бекитүү жөнүндө» буйругунда каралган критерийлер боюнча эсептелет жана кепилденген эмгек акы катары төлөнүүчү базалык маянага үстөктөрдө жана кошумча төлөмдөрдө эске алынат.

Кошумча эмгек акыны төлөө критерийлери болуп, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1999-жылдын 26-июлундагы № 408 «Эмгек акыга кирген сый акылардын тизмесин бекитүү жөнүндө» токтомуна ылайык, сый акыларды төлөөдө каралган критерийлер эсептелет жана кошумча эмгек акыны төлөө ченемдик багытка салынышы керек.

Ошентип, эмгек акы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан топтолгон бюджеттин каражаттарын натыйжасыз пайдаланууларынын себеби, эмгек акы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан топтолгон бюджеттин каражаттарын пландоодо жана пайдаланууда кошумча эмгек акы түрүндө негизсиз пландоого жана чыгымдоого жол берилген.

ММК фондунун жетекчилиги тарабынан, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы № 133 токтому менен бекитилген, ММК фонду жөнүндө Жобонун талаптарын бузуу менен, 2019-жылы саламаттык сактоо уюмдарынын топтолгон эмгек акы төлөө фонду боюнча каражаттарды чыгымдоосу жетиштүү деңгээлде көзөмөлгө алынган эмес.

ММК фондунун бюджетинин финансылык каражаттарын сарамжалдуу жана натыйжалуу колдонуу максатында, ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан саламаттык сактоо уюмдарынын каражаттарды

сарамжалдуу жана натыйжалуу колдонуусун көзөмөлдөө боюнча иш жүргүзүлгөн эмес жана саламаттык сактоо уюмдарына оптималдаштыруу, кайра түзүмдөштүрүү, штаттык кызматтын иш жүгүн аныктоо менен, штаттык бирдиктерди кайра карап чыгуу, тарификациялык тизмелер, анын ичинде бош кызмат орундары, медициналык кызматкерлердин түздөн түз өзүлөрүнүн иш милдеттерин аткаруудагы иш жүгүн кайра карап чыгуу боюнча сунуштар берилген эмес.

**Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнүн токтому менен белгиленген электр, жылуулук энергиясынын,
жаратылыш газынын, суунун жана суу агындыларынын лимиттеринин
сакталышы**

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 16-апрелиндеги № 102-б «2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө» буйругун жана Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылдын 23-апрелиндеги № 116 “2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө” буйругун бузуу менен, Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген айрым саламаттык сактоо уюмдары тарабынан, лимитте белгиленгенден тышкары жалпы суммасы 6 203,2 миң сом болгон 2 451,9 миң кВт. саат электр энергиясын жана жалпы суммасы 2 297,3 миң сом болгон 1 355,3 г/Калл жылуулук энергиясын керектешкен, бардыгы болуп, сарамжалдуу эмес пайдаланылган сумма 8 500,5 миң сомду түздү.

Электр, жылуулук энергиясы үчүн карыздардын болушунун себеби, электр, жылуулук энергиясы боюнча чыгымдарды натыйжасыз жана сарамжалдуу эмес пландоо болуп, саламаттык сактоо уюмдарынын өзүлөрү чыгымдар беренелеринин ортосундагы бюджеттик каражаттарды туура эмес бөлүштүрүшү эсептелет.

Улуттук хирургиялык борборго электр энергиясын керектөөнүн лимити 710,0 миң кВт.саат бөлүнгөн, иш жүзүндө 1239,1 миң кВт.саат чыгымдалган, ошондой эле абал Ысык-Көл облустук бириккен ооруканасы боюнча 4574,1 миң кВт.саат лимит берилген, 4758,0 миң кВт.саат чыгымдалган ж.б.

ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан саламаттык сактоо уюмдарынын иш жүзүндө жылуулук энергиясын керектөөсүнө жетиштүү талдоо жүргүзүлбөгөндүктөн, белгиленген керектөө лимиттери сакталган эмес. Ленин райондук Бириккен Үй-бүлөлүк медицина борбору үчүн жылуулук энергиясын керектөө лимити 1020,0 Г/калл болгон, иш жүзүндө жылуулук энергиясынын керектелиши 1216,7 Г/калл болгон, Ош шаарындагы №1 Үй-бүлөлүк медициналык борбору үчүн 1050,0 Г/калл лимит берилген, чыгымдалганы 1503,8 Г/калл.

Мындай шайкеш келбестиктер, башка саламаттык сактоо уюмдарында да кездешет, саламаттык сактоо уюмдарынын электр энергиясы боюнча ашыкча чыгымдаган суммасы 6 203,2 миң сомду түзгөн.

2019-жылдын аягында Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарында электр энергиясы боюнча дебитордук карыз - 9 970,3 миң сом суммасында, кредитордук карыз - 5 200,4 миң сом суммасында, жылуулук энергиясы боюнча дебитордук карыз - 3 931,9 миң сом жана кредитордук карыз - 8 402,4 миң сом суммасында болгон.

Саламаттык сактоо уюмдарынын дебитордук жана кредитордук карыздарына талдоо жүргүзүү

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердин эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча Жобонун” талаптарын бузуу менен, бюджеттик мекемелерде, Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарында жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарында 2019-жылдын аягында 211 931,4 миң сом суммасында дебитордук карыздардын топтолушуна жол берилген, анын ичинде, ММК фондунун Борбордук аппаратын жана аймактык бакшармалыктарын каржылоого каражаттар боюнча жалпы суммасы 3 037,9 миң сом, саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги каражаттар боюнча 208 893,5 миң сом суммасында карыздардын болушуна жол берилген жана 2018-жылдын 1-январына карата алардын жалпы суммасы 161 758,5 миң сомду түзгөн, же 50 172,9 миң сомго жогорулаган, анын ичинде, ММК фондунун Борбордук аппаратын жана аймактык бакшармалыктарын каржылоого каралган каражаттар 2 849,3 миң сомду түзгөн, же 188,6 миң сомго азайган, саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептериндеги каражаттар боюнча 158 909,2 миң сом суммасында же 49 984,2 миң сомго көбөйдү, анын ичинде:

- кызматкерлердин дебитордук карыздары – 756,6 миң сом;
- кем чыгуулар, уурдоолор жана төлөмөр болуу – 4 387,3 миң сом;
- башка ички дебитордук карыздар – 17,5 тыс. сом;
- аванс менен төлөнгөн корлор – 45 712,6 миң сом;
- аванс менен төлөнгөн кызматтар жана жумуштар – 31 062,5 миң сом;
- аванс менен төлөнгөн негизги фонддор – 106 605,2 миң сом;
- эмгек акынын авансы – 23 389,7 миң сом; (анын ичинде киреше салыгы боюнча аванс төлөмдөр – 2 982,1 миң сом).

2019-жылдын 1-январына карата башка ички милдеттенмелер жалпы суммасы 322 700,0 миң сомду түздү, анын ичинде, ММК фондунун Борбордук аппаратын жана аймактык башкармалыктарын каржылоого каралган каражаттар боюнча 62 194,7 миң сом жана саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептери боюнча 260 505,2 миң сом, анын ичинде депозиттик каражаттар 47 280,1 миң сом жана 2018-жылдын 1-январына карата 239 865,3 миң сомду түзгөн, же 82 834,7 миң сомго жогорулаган, ММК фондунун

Борбордук аппаратын жана аймактык башкармалыктарын каржылоого каралган каражаттар боюнча 62 066,6 миң сомду түзгөн, же 127,8 миң сомго көбөйгөн жана саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсептери боюнча 177 798,7 миң сом, анын ичинде депозиттик каражаттар 34 781,7 миң сом же 82 706,5 миң сомго жогорулаган, анын ичинде:

- кызматкерлердин кредитордук карыздары – 1 226,6 миң сом;
- убактылуу пайдаланууга алынган каражаттар боюнча эсептөөлөр – 47 280,1 миң сом;
- компенсациялык төлөмдөр – 0,1 миң сом;
- башка ички кредитордук карыздар – 51,2 миң сом;
- эмгек акы жана башка эмгек үчүн сый акылар – 4 683,7 миң сом;
- киреше салыгы - 5 387,6 миң сом;
- Пенсиялык фондго төгүмдөр - 17 779,8 миң сом;
- Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондуна төгүмдөр – 17,2 миң сом;
- аткаруу барактары боюнча милдеттенмелер – 14,2 миң сом;
- профсоюздук төгүмдөр – 581,5 миң сом;
- зкорлорго карата акы төлөөгө эсептер - 129 611,1 миң сом;
- кызматтарга жана жумуштарга карата акы төлөөгө эсептер - 73 772,1 миң сом;
- негизги фонддорго карата акы төлөөгө эсептер - 25 699,0 миң сом;
- башка социалдык жөлөк пулдар жана төлөмдөр - 16 595, 8 миң сом.

ММК фондунун Борбордук аппараты жана аймактык башкармалыктары боюнча ММК фондунун бюджетинин кирешелеринин түзүлүшүнө жана пайдаланылышына талдоо жүргүзүү

ММК фондунун 2019-жылга карата жыйынтыкталган отчетуна ылайык, ММК фондунун бюджетинин чыгашалар сметасын аткаруу боюнча, такталган смета боюнча 1 525 866,4 миң сом суммасында чыгымдар каралган, кассалык чыгымдар 999 267,1 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 987 437,9 миң сом же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 11 829,2 миң сомго көп, анын ичинде:

- «Эмгек акыга» башында 85 048,0 миң сом каралган, кассалык чыгымдар 84 548, 3 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 84 943,9 миң сом, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 395,6 миң сомго көп, муну менен жыл аягындагы кредитордук карыз жабылды;

- «Социалдык фондго төгүмдөр» башында 14 669,9 миң сом каралган, кассалык чыгымдар 13 667,0 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 13 714,3 миң сом, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 47,3 миң сомго көп;

- «Товарларды жана кызматтарды пайдалануу» башында 13 045 277,0 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 816 972,9 миң сом, кассалык чыгымдар 359 190,9 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 347 568,7

миң сом, кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 11 622,2 миң сомго көп, анын ичинде:

- «Кызматтык иш сапарларга чыгымдар» боюнча кассалык чыгымдар 8 202,7 миң сомду түздү жана иш жүзүндө чыгымдар 8 030,4 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 172,3 миң сомго көп, муну менен жыл аягындагы кредитордук карыз жабылды;

- «Телефондук же факсимилдик байланыш кызматы» боюнча кассалык чыгымдар 2 031,9 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 2056,5 миң сом, же иш жүзүндө чыгымдар кассалык чыгымдардан 24,6 миң сомго көп;

- «Ижара акысы» боюнча кассалык чыгымдар 3 956,7 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 3 956,7 миң сомду түздү;

- «Транспорттук кызматтар» боюнча кассалык чыгымдар 2 592,2 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 2 544,9 миң сом, же иш жүзүндөгү чыгымдар кассалык чыгымдардан 47,3 миң сомго көп, муну менен жыл аягындагы кредитордук карыз жабылды;

- «Башка кызматтарды сатып алуу» боюнча кассалык чыгымдар 2 977,5 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 1 686,8 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 1290,7 миң сомго көп, б.а. айырманын келип чыгышы ички ведомстволук чыгымдарды өткөрүп берүүнүн эсебинен болгондугу менен түшүндүрүлөт;

- «Медикаменттерди жана медициналык багыттагы буюмдарды сатып алуу» боюнча кассалык чыгымдар 339 430,0 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 329 293,4 миң сом, же иш жүзүндөгү чыгымдар кассалык чыгымдардан 10 136,6 миң сомго көп, б.а. айырманын келип чыгышы 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча карыздарды жоюунун эсебинен болгондугу менен түшүндүрүлөт, декабрь айы үчүн карыз финансылык отчет берилгенден кийин, 2020-жылдын январь айында жабылат;

- «Товарларды жана кызматтарды сатып алуу» боюнча башында 7 204,1 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 7 121,9 миң сомду түздү, кассалык чыгымдар 3 424,8 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 2562,1 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 862,7 миң сомго көп, анын ичинде:

- «Мүлктүн учурдагыондоо иштерине кеткен чыгымдар» боюнча кассалык чыгымдар 504,1 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 415,0 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 89,1 миң сомго көп, жыл башындагы кредитордук карызды жабуунун натыйжасында келип чыкты;

- «Учурдагы чарбалык максаттар үчүн буюмдарды жана материалдарды сатып алуу» кассалык чыгымдар 2 869,2 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 2 100,0 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 769,2 миң сомго көп, жыл башындагы кредитордук карызды жабуунун жана жыл аягында товардык-материалдык баалуулуктарды сатып алуунун натыйжасында келип чыкты;

- «Көмүрдү сатып алуу» боюнча кассалык чыгымдар 42,3 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 33,0 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 9,3 миң сомго көп;

- «Банктардын кызматына акы төлөөгө каралган чыгымдар» боюнча кассалык чыгымдар 9,1 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 14,1 миң сом, же иш жүзүндөгү чыгымдар кассалык чыгымдардан 5,0 миң сомго көп;

- «Коммуналдык кызматтар үчүн акы төлөө» башында 1 310,3 миң сом каралган, такталган смета боюнча чыгымдар 1 340,3 миң сомду түздү, кассалык чыгымдар 1 187,3 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 1035,5 миң сом, же кассалык чыгымдар иш жүзүндөгү чыгымдардан 151,8 миң сомго көп, жыл башында кредитордук карыздарды жабуунун натыйжасында келип чыкты;

- «Социалдык камсыз кылуу боюнча жөлөк пул» башында 286 000,0 миң сом каралган, такталган смета боюнча каралган чыгымдар 580 013,5 миң сом, кассалык чыгымдар 527 233,3 миң сомду түздү жана иш жүзүндөгү чыгымдар 537 394,7 миң сом, же иш жүзүндөгү чыгымдар кассалык чыгымдардан 10 161,4 миң сомго көп, б.а. айырманын келип чыгышы 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча карыздарды жоюунун эсебинен болгондугу менен түшүндүрүлөт, декабрь айы үчүн карыз финансылык отчет берилгенден кийин 2020-жылдын январь айында жабылат;

- «Негизги фонддор» боюнча башында 21 117,7 миң сом каралган, такталган смета боюнча 20 537,7 миң сом өлчөмүндө чыгымдар каралган, кассалык чыгымдар 9 853,4 миң сомду түздү, анын ичинде:

- «Имараттар жана курулмалар» боюнча кассалык чыгымдар 871,9 миң сом;

- «Машиналар жана жабдуулар» боюнча кассалык чыгымдар 3 250,8 миң сом;

- «Башка негизги фонддор» боюнча кассалык чыгымдар 5 730,7 миң сом.

ММК фондунун ички аудит кызматынын ишине жана отчеттуулугуна талдоо жүргүзүү

ММК фондунун Ички аудит башкармалыгынын Операциялык (жылдык) планына ылайык, 2019-жылга карата 74 аудит пландаштырылган. Иш жүзүндө 2019-жылы Ички аудит башкармалыгы тарабынан бардыгы болуп 70 план боюнча аудит жүргүзүлдү же пландын аткарылышы 94,6 % ды түздү.

Төрт саламаттык сактоо уюмунда аудиттин планынын аткарылбай калышынын негизги себеби, баарынан мурда, пландан тышкары текшерүүлөрдүн санынын жогорулашы, анын ичинде укук коргоо органдарынын суроо-талабы боюнча, ошондой эле башка кайрылуулардын жана даттануулар боюнча.

2019-жылы КР прокуратура органдарынын каттарынын негизинде, КР Саламаттык сактоо министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин каттары боюнча, жетекчиликтин тапшырмасы боюнча 56 атайын иликтөө жүргүзүлдү.

2019-жылы жүргүзүлгөн план боюнча жана пландан тышкары 2018-жылга карата жүргүзүлгөн аудиттердин негизинде мыйзам бузуулардын жалпы суммасы 119 851,1 миң сомду түздү, анын ичинде: товарларды, жумуштарды

жана кызматтарды сатып алуу боюнча 42 058,8 миң сом суммасында, эмгек акы чегерүү жана төлөө боюнча 31 041,9 миң сом, саламаттык сактоо уюмдарында топтолгон бюджеттин каражаттарын максатсыз чыгымдоо боюнча жалпы суммасы 3126,3 миң сом, башка бузуулар боюнча 43 624,1 миң сом.

Талас Үй-бүлөлүк медицина борборунда административдик-башкаруу персоналынын кызматкерлерине жалпы суммасы 7 093,9 миң сом негизсиз эмгек акы төлөө фактысы аныкталды.

Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан 2019-жылдын 12 айында 1921,5 миң сом суммасында акча каражаттары жана товардык - материалдык баалуулуктар калыбына келтирилди. Мындан тышкары, жүргүзүлгөн талдоолорго жана аудиттерге ылайык, 7848,4 миң сомго кыскартылды.

2019-жылга карата бардыгы болуп, укук коргоо органдарына Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген 2 саламаттык сактоо уюму боюнча материалдар жөнөтүлдү (Талас облустук Үй-бүлөлүк медицина борбору, Кызыл-Кыя шаарындагы тиш дарылоо бейтапканасы). Мындан тышкары, текшерүүнүн материалдары тиешелүү чараларды көрүү үчүн, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин коллегиясынын жана Коррупциянын алдын алуу боюнча комиссиясынын кароосуна жөнөтүлдү. 2019-жылы саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилерине жана кызматкерлерине карата административдик жазык чаралары колдонулду: 2 кызматкер – кызматтан бошотулду, 16 кызматкерге – сөгүш жарыяланды, 26 кызматкерге – эскертүү берилди.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылдын 1-январынан тартып 2019-жылдын 31-декабрына чейинки мезгилге карата бюджетинин аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жүрүшүндө Бирдиктүү төлөөчү тутумунда иштеген айрым саламаттык сактоо уюмдарына аудит жүргүзүлдү.

Араван райондук аймактык ооруканасында калыбына келтирилбеген калдык бар, «Аксы Транс Строй» ЖСКсынан 2019-жылдын 26-июнундагы №190604169369972 тендерге катышуу үчүн тендердик билдирменин 2 % өлчөмүндө 10,0 миң сом суммасында кепилдик алынган, аталган уюм тендердин жеңүүчүсү деп табылгандан кийин келишимге кол коюудан баш тарткан.

«Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 26-беренесинин 5-пунктуна ылайык, жеңүүчү конкурстук билдирмеде каралган шартта келишимге кол коюудан баш тарткандыгы үчүн, «Аксы Транс Строй» ЖСКсынан тендердик билдирменин 2% өлчөмүндө 10,0 миң сом суммасында кепилдик кармалган, мында, бул каражат Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 47-беренесине жана Кыргыз Республикасынын «Салыксыз кирешелер жөнүндө» Кодексине ылайык, республикалык бюджетке кайтарылышы керек.

2019-жылдын 1-январына карата дебитордук карыз 337,1 миң сомду түзгөн, ал эми 2019-жылдын 31-декабрына карата 1 066,3 миң сомду түздү же 729,2 миң сомго көбөйдү, 2019-жылдын 1-январына карата кредитордук карыз 1 022,2 миң сомду түздү жана жыл аягында 8 071,6 миң сомго барабар болду же

7 049,4 миң сомго көбөйдү.

Араван райондук тиш дарылоо бейтапканасында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысы тууралуу жобону бекитүү жөнүндө» токтомуна ылайык, саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысын төлөөгө келип түшкөн атайын каражаттардын жалпы көлөмүнүн 40 пайызына чейинки каражат багытталат.

2019-жылга карата атайын каражаттардын кирешеси 1282,2 миң сомду түздү, тиш дарылоо бейтапкананын кызматкеринин эмгек акысын төлөөгө келип түшкөн атайын каражаттардын жалпы көлөмүнүн 40 пайызына чейинки каражат, же 512,9 миң сом багытталышы керек эле. Жогоруда көрсөтүлгөн токтомдун жоболорун бузуу менен, Араван райондук тиш дарылоо бейтапканасынын кызматкерлерине иш жүзүндө 557,6 миң сом суммасында эмгек акы чегерилген, же 44,7 миң сомго көп.

Негизги каражаттарды текшерүүдө баасы 185,0 миң сом турган пайдаланылбай туруп калган, Пар менен иштетилүүчү стерилизатор ВК75-01 (Россия) баасы 40,0 миң сом болгон суу тазалагыч менен жалпы суммасы 225,0 миң сом болгон жабдуу аныкталган. Бул жабдуу 2018-жылы сатылып алынган, азыркы учурда иштетилбей турат.

«Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин талаптарын бузуу менен, Араван райондук тиш дарылоо бейтапканасында сатып алуулар бөлүмү жок, сатып алуучунун функциясын тиешелүү сертификаты жок башкы бухгалтер аткарат. Буга байланыштуу, конкурстук комиссияга сатып алуулар боюнча адистер киргизилбейт.

Ош областтар аралык балдар клиникалык ооруканасында «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 21-беренесинин талаптарын бузуу менен, түздөн-түз келишим түзүү усулу аркылуу сатып алууларды жүргүзүүдө бааларга мониторинг жүргүзүлгөн эмес. «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын принциптерин бузуу менен, ошондой эле бааларга мониторинг жүргүзбөстөн (мамлекеттик сатып алууларды жүргүзүүдө кызмат көрсөтүүчүлөр үчүн бирдей жана адилетүү шарттарды түзүү) сатып алуучу уюмдар 13 723,3 миң сомго келишим түзүлгөн.

«Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин 2-пунктунун 14-пунктчасын бузуу менен, оңдоо иштерине жана товарларды сатып алууга жүргүзүлгөн тендердин жыйынтыгы боюнча, сатып алуулар жол-жоболорунун протоколу түзүлгөн эмес. 717,8 миң сом суммасында жашырылган дебитордук карыздар аныкталды. 2019-жылга карата жаратылыш газын керектөөгө лимит жеткен эмес.

Республикалык клиникалык инфекциялык ооруканасында 339,5 миң сом суммасында төлөмгө киргизилбеген кошумча төлөм аныкталган, бул ММК фондунун бюджетинин жоготуусу болуп эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 27-апрелиндеги №258 «Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар

үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө жобону жана Өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштардын типтүү тизмегин (оор жумуштар, зыяндуу, кооптуу жана башка өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштар, өзгөчө климаттык шарттардагы жумуштар) бекитүү жөнүндө» токтомунун талаптарын бузуу менен, аттестация жүргүзүлбөстөн туруп, кызматтык маянага 25 % өлчөмүндө, жалпы суммасы 214,9 миң сом кошумча төлөм жүргүзүлгөн, ага ылайык, Социалдык фондго төгүмдөр 37,0 миң сомду түзүп, жалпы сумма 251,9 миң сомго барабар болгон.

Бишкек шаарындагы №2 клиникалык төрөт үйүндө 2019-жылга карата чыгымдар сметасы менен башында 95 532,4 миң сом суммасында каражат каралган, такталган сумма 94 834,9 миң сомду түздү, кассалык чыгымдар 87 953,6 миң сомго барабар, иш жүзүндө чыгымдар 85 017,7 миң сомго барабар болуп, кассалык чыгымдар иш жүзүндө чыгымдарга караганда 2 935,9 миң сомго көп болду. Мындай айырма баланстык наркы жогорулатылган жабдууну, ошондой эле оңдоо иштери үчүн материалдарды сатып алуунун эсебинен жана жыл башына жана жыл аягына карата алардын калдыктарынын болушунан улам келип чыккан.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун борбордук аппаратында пайдаланылбаган акча каражаттарынын калдыктары кассада 2019-жылдын аягында 17,6 миң сомду түзгөн.

КОРУТУНДУ

1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына 2018-жылдын 1-январынан тартып 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгилге карата мурдагы жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча:

- ММК фонду боюнча 29 пункттан турган жазма буйруктун ичинен 22 пункту аткарылды, 7 пункт жарым-жартылай аткарылды (2,3,8,9,14,15,17-пункттар);

- 2018-жылдын 1-январынын 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына аудит жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине 4-пункттан турган жазма буйрук жөнөтүлгөн, жазма буйруктун бардык пункттары аткарылган эмес;

- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги боюнча 3 пункттан турган жазма буйрук жөнөтүлгөн, жазма буйруктун 2 пункту аткарылган (2,3-пункттар), 1 пункт жарым-жартылай аткарылган (1-пункт).

2. ММК фондунун топтолгон эсебинде 2019-жылдын башында каражаттардын калдыгы 278 135,2 миң сом суммасында болгон. Каражаттардын пайдаланылбай калышынын негизги себеби, республикалык бюджеттен каражаттардын кеч бөлүнүшү жана кеч каржыланышы (жыл аягында 2018-жылдын 26-декабрында такталган бюджет бекитилгенден кийин),

мунун өзү саламаттык сактоо уюмдары тарабынан конкурстук тооруктарды жүргүзүүнүн кечендешине жана бөлүнгөн каражаттардын өздөштүрүлбөй калышына алып келди.

3. Кошумча төлөм каражаттары боюнча 2019-жылга карата пландын аткарылышы 555 221,1 миң сомду түздү, ошол эле учурда такталган пландан айырма 56 078,2 миң сомго барабар, 2019-жылга карата атайын эсептин каражаттары боюнча пландын аткарылышы 565 645,3 миң сомду түздү, ошол эле учурда такталган пландан айырма 250 055,8 миң сомду түздү.

4. Механизмдин жоктугунан улам, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджетти аткаруунун жүрүшүндө ММК фонду тарабынан ченемдик каржылоо боюнча каралган каражаттарды азайтуу багытында өз учурунда түзөтүүлөр жана тактоолор киргизилген эмес.

5. Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан бекитилген саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүү жана пайдалануу тартибин бузуу менен, тандалып алынган саламаттык сактоо уюмдары үчүн 25 000,0 миң сомго борборлоштурулган сатып алууларды жүргүзүү чечими кабыл алынган. Жыйынтыгында бул каражаттар өздөштүрүлгөн эмес.

6. 2019-жылы Социалдык Фонд ММК фондусуна камсыздандыруу төгүмдөрүн 68 282,7 миң сом суммасында толугу менен которгон эмес, ошого жараша ММК фондусу саламаттыкты сактоону колдоо жана өнүктүрүү үчүн бюджетте пландаштырылган каражаттарды албай калган.

7. Төлөөчү менен медициналык кызмат көрсөтүүнүн ортосунда түзүлгөн келишимдерде акы төлөнө турган дарыланып чыккан учурлардын планы көрсөтүлгөн. Ошону менен бирге, саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилери тарабынан келишимдик процесстин аткарылышына мониторинг жана талдоо жүргүзүү боюнча иш талаптагыдай уюштурулган эмес, тактап айтканда, макулдашылган пландын жогорулашына алып келе турган дарыланып чыккан учурлардын санына жана түзүмүнө талдоо жүргүзүү боюнча.

8. Социалдык фонд тарабынан Кыргыз Республикасынын 2019-жылдын 23-январындагы № 14 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылга бюджетин жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Мыйзамынын 6-беренесинин 2-бөлүгүн бузуу менен ММК фондунун бюджетине бекитилген жылдык өлчөмдүн он экиден бир өлчөмүндө толук көлөмдө ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн каражаттарын текши которуу камсыздалган эмес.

9. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 26-апрелиндеги № 2397-VI токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Бюджеттик резолюциясы бөлүгүндө, Социалдык фондунун бюджетинен ММК фондунун бюджетине берилген каражаттардын көлөмү 2 320 002,6 миң сом суммасында аткарылды жана 71 745,6 миң сом өлчөмүндө 3 пайызды кармоо менен каржыланган.

10. ММК фондунун 2019-жылга бюджетин аткаруунун жыйынтыгы боюнча бюджеттин киреше бөлүгү боюнча такталган пландын аткарылбаган

суммасы 485 738,4 миң сомду түздү. Такталган кирешелер боюнча каражаттардын келип түшпөй калышынын себеби, республикалык бюджеттен жыл аягында 390 000,5 миң сом суммасында бөлүнгөн каражаттардын жана Социалдык фондунун бюджетинен 68 282,7 миң сом суммасында ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн толук которулбай калышы, ошондой эле, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан калкка акы төлөөчү кызматтарды көрсөтүүдөн 348 968,1 миң сом суммасында каражаттардын келип түшпөй калышы, ошол эле учурда ММК полисин сатуудан такталган пландан 1 741,4 миң сомго ашык каражат келип түштү.

11. ММК фонду Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча саламаттык сактоо уюмдары тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтарды каржылоочу Бирдиктүү төлөөчү болуп эсептелет. Ошону менен бирге Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары максаттуу иш-чараларды каржылоо аркылуу саламаттык сактоо уюмдарынын материалдык-техникалык базасын бекемдөөнү камсыз кылуу функциясы ММК фондунун компетенциясына кирбейт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы № 118 токтому менен бекитилген Саламаттык сактоо министрлиги жөнүндө Жобого ылайык саламаттык сактоо уюмдарынын инфраструктурасын жана материалдык-техникалык базасын жакшыртуу боюнча тендердик негизде товарлардын, жумуштардын, кызмат көрсөтүүнүн борбордук сатып алууларын жүргүзүү жана муктаждыкты аныктоо КР Саламаттык сактоо министрлигинин колдоо функциялары болуп эсептелет.

Ошону менен бирге, ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан тиешелүү көзөмөлдүн жоктугунан улам саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджетти аткаруунун жүрүшүндө төмөнкү багыттар боюнча чыгымдар жүргүзүлдү: - «Башка товарларды жана кызматтарды сатып алуу» беренеси боюнча - 871 708,5 миң сом; «Имараттар жана курулмалар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 139 761,7 миң сом; - «Машиналар жана жабдуулар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 988 442,2 миң сом. Мунун натыйжасында, жогоруда көрсөтүлгөн статьялар боюнча чыгымдардын жалпы суммасы 1 999 912,4 миң сомду түздү.

ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан базалык мамлекеттик жана милдеттүү медициналык камсыздандыруу каражаттарынын сарамжалдуу жана натыйжалуу чыгымдалышын көзөмөлдөө боюнча жүктөлгөн милдеттенмелер камсыздалбаган. Анын натыйжасында, артыкчылыктуу эмес багыттарга чыгымдоо жүргүзүүгө жол берилген, ошол эле учурда корголгон беренелерге (медикаменттер жана тамак-аш) чыгымдар толук көлөмдө камсыздалган эмес. Мамлекеттик каражаттарды натыйжалуу эмес пайдалануу суммасы 1 128 203,9 миң сомду түздү, анын ичинде: «Имараттар жана курулмалар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 139 761,7 миң сомду, «Машиналар жана жабдуулар» беренеси боюнча кассалык чыгымдар - 988 442,2 миң сомду түздү.

12. КР Саламаттык сактоо министрлиги тарабынан ушул мезгилге чейин медициналык кызмат көрсөтүүнүн өздүк наркынын стандарттары иштелип

чыккан эмес, стандарттардын жоктугу медициналык кызмат көрсөтүүчүлөргө каражаттарды түздөн түз оорулууну дарылоо менен байланышпаган чыгымдарга жумшоого мүмкүндүк берүүдө (учурдагы оңдоо иштери, жабдууларды сатып алуу ж.б.).

13. 2019-жылга “Бирдиктүү төлөөчү” тутумунда иштеген саламаттык сактоо мекемелери тарабынан тиешелүү түрдөгү 71 797,0 миң сом жана 19 513,7 миң сом суммаларындагы товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык корлоруна жана дебитордук карыздарга жол берилген, алар каржылоодо каралууга тийиш.

14. ММК фондунун Борбордук аппаратында башкы адистер боюнча 4 штаттык бирдикке жана ММК фондунун аймактык башкармалыктарында башкы адистер позициясы боюнча 14 штаттык бирдикке ашык. ММК фондунун аймактык башкармалыктарында башкы жана жетектөөчү адистеринин ортосундагы катыштын жогорулашы боюнча эмгек акы төлөө боюнча айырмачылыктар 160,4 миң сомду түзөт, анын ичинде Социалдык фондго чегерүүлөр.

15. Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатына баалоо жүргүзүүнүн тартиби жана Медициналык кызматтарынын сапатын баалоонун жыйынтыгы боюнча үй-бүлөлүк дарыгерлерди жана жалпы практика врачтарын, стационарларды каржылоонун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн чечими менен эмес, КР Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун биргелешкен ведомстволук буйруктары менен бекитилген.

16. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр боюнча киргизилген жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 токтому менен бекитилген сунуштар үй-бүлөлүк дарыгерлердин жана жалпы практика врачтарынын ишинин жыйынтыктарын 12 индикатор боюнча баалоону жүргүзүүнү киргизүү аркылуу саламаттык сактоо уюмдарынын кызматкерлерине эмгек акы төлөө системасын татаалдаштырды.

17. Саламаттык сактоо сектору калкка көрсөтүлүүчү медициналык жардамды эсепке алуунун электрондук форматына толугу менен өтө элек, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан баалануучу 12 индикатор боюнча натыйжалуулукка жетүүнүн негизинде каржылоо жүргүзүү натыйжасыз болуп эсептелет. Ошону менен бирге, 385 725,4 миң сом сумасында каражаттардын көлөмү ММК фонду тарабынан каржыланды жана саламаттык сактоо уюмдары тарабынан пайдаланылды, кошумча эмгек акы төлөө бюджеттик каражаттарды сарамжалдуу эмес пайдалануу болуп эсептелет.

18. 2019-жылга карата үй-бүлөлүк дарыгерлердин эмгек акынын кепилденген бөлүгү боюнча белгиленген үстөктөрдү эске алганда орточо бир айлык эмгек акысы 11 034 сомду түздү, аткарылган сапаттын индикаторлору боюнча орточо бир айлык төлөм 14 153 сом, жыйынтыгында үй-бүлөлүк

дарыгердин орточо бир айлык эмгек акысы 25 188 сомду түздү же 56,2 %га жогорулаган.

19. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 токтомунун негизинде индикаторлор боюнча ишинин жыйынтыгы үчүн үй-бүлөлүк дарыгерлерге, жалпы практика врачтарына жана үй-бүлөлүк медайымдарга акы төлөөгө республикалык бюджеттен каралган каражаттар Финансы министрлиги тарабынан жогорулатылган көлөмдө бөлүнгөн же ашыкча каралган каражаттардын көлөмү 244 274,6 миң сомду түздү.

20. Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген айрым саламаттык сактоо уюмдарында 2018-жылдын аягында пайдаланылбаган каражаттардын калдыгы калган, алар 2019-жылдын бюджетинде такталышы керек эле. 2018-жылдын калдыгы боюнча сметалык багыттоолорго тактоо жүргүзүлгөнгө чейин саламаттык сактоо уюмдары тарабынан товарларды ташып келүүгө жана кызмат көрсөтүүлөргө каражаттарды которуу учурлары аныкталган. Натыйжада, жогоруда көрсөтүлгөн саламаттык сактоо уюмдары тарабынан сметалык багыттамадар такталганга чейин, ММК фондунун 2019-жылга бюджетинин параметрлери такталганга чейин 2019-жылга карата бекитилген сметадан ашык жалпы суммасы 9 598,9 миң сомго чыгымдоолор болгон.

21. 2019-жылы саламаттык сактоо секторунда Үй-бүлөлүк медицина борборлорунун медициналык жана башка персоналынын штаттык ченемдери бекитилген эмес, 2011-жылдан тартып түзүлгөн саламаттык сактоо уюмдарынын штаттык саны белгиленген ченемдерсиз түзүлгөн, мунун өзү бюджеттик каражаттарды сарамжалсыз пайдаланууга алып келген. Тиешелүү актыны өз убагында кабыл алуу ММК фондунун консолидацияланган бюджетинин каражаттарын бир кыйла так жана туура чыгымдоону камсыз кылмак. Бул маселе саламаттык сактоо системасынын саясатын аныктоочу орган катары Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин компетенциясына кирет.

22. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 токтому менен бекитилген Саламаттык сактоо системасынын кызматкерлеринин эмгек акысы жөнүндө жободо кошумча эмгек акы түшүнүгү берилген, ал эмгек акынын консолидациялык фонддун үнөмдөөнүн эсебинен түзүлөт жана эмгекке катышуу коэффициенти аркылуу бөлүштүрүлөт. Кошумча эмгек акы фондунун өлчөмү консолидацияланган эмгек акы фондунун суммасынан кепилденген эмгек акыны жана жеке төлөмдөрдү алып салуу аркылуу аныкталат. Мындай аныктама саламаттык сактоо уюмдары тарабынан консолидацияланган бюджеттин эмгек акы төлөө фондун пландоо жана чыгымдоо менен шайкеш келбейт же эмгек акы төлөө фондун пландоодо ММК фондунун бюджетинен каралган каражаттар гана эске алынат.

23. 2019-жылга карата консолидацияланган фонддун каражаттарынын эсебинен эмгекке катышуу коэффициенти аркылуу кошумча эмгек акы түрүндө иштеген медициналык персоналга жалпы суммасы 1 455 231,8 миң сом же чегерилген эмгек акынын 10,9 % өлчөмүндө чегерилди жана төлөнүп берилди. Социалдык фондго чегерүүлөр 251 027,5 миң сомду түздү. Бардыгы эки

чыгымдар беренеси боюнча чыгымдар 1 706 259,3 миң сомду түздү, мунун өзү ММК фондунун бюджетинин каражаттарын сарамжалсыз пайдалануу болуп эсептелет. Кошумча эмгек акыны төлөө критерийлери болуп, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1999-жылдын 26-июлундагы № 408 «Эмгек акыга кирген сый акылардын тизмесин бекитүү жөнүндө» токтомуна ылайык сый акыларды төлөөдө каралган критерийлер эсептелет жана кошумча эмгек акыны төлөө ченемдик багытка салынышы керек (КР Өкмөтүнүн 2012-жылдын 27-сентябрындагы № 656 токтомунун редакциясында).

24. 2019-жылы врачтын, орто медициналык персоналдын жана башка персоналдын бош кызмат орундары штаттык бирдиктердин бекитилген санынын 12 пайыздан 18 пайызга чейинкисин түзөт, мунун өзү каражаттарды жасалма үнөмдөөгө алып келет, алар медициналык кызматкерлердин ортосунда кошумча эмгек акы катары бөлүштүрүлөт. Ошол эле учурда, оорулуулар талаптагыдай медициналык дарылоо ала алышпай турган фактысы эске алынбайт.

25. ММК фондунун аймактык башкармалыктары тарабынан саламаттык сактоо уюмдарынын каражаттарды сарамжалдуу жана натыйжалуу колдонуусун көзөмөлдөө боюнча иш жүргүзүлгөн эмес, тактап айтканда саламаттык сактоо уюмдарын оптималдаштыруу, кайра түзүмдөштүрүү, штаттык кызматтын иш жүгүн аныктоо менен штаттык бирдиктерди кайра карап чыгуу, тарификациялык тизмелер, анын ичинде бош кызмат орундары, медициналык кызматкерлердин түздөн түз өзүлөрүнүн иш милдеттерин аткаруудагы иш жүгүн кайра карап чыгуу боюнча.

26. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 16-апрелиндеги № 102-б «2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө» буйругун жана Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылдын 23-апрелиндеги № 116 2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө» буйругун бузуу менен, Бирдиктүү төлөөчү системасында иштеген айрым саламаттык сактоо уюмдары тарабынан лимитте белгиленгенден тышкары жалпы суммасы 6 203,2 миң сом болгон 2 451,9 миң кВт. саат электр энергиясын жана жалпы суммасы 2 297,3 миң сом болгон 1 355,3 г/Калл жылуулук энергиясын керектешкен, бардыгы сарамжалдуу эмес пайдаланылган сумма 8 500,5 миң сомду түздү. Электр, жылуулук энергиясы үчүн карыздардын болушунун себеби, электр, жылуулук энергиясы боюнча чыгымдарды натыйжасыз жана сарамжалдуу эмес пландоо, саламаттык сактоо уюмдарынын өзүлөрү чыгымдар статьяларынын ортосундагы бюджеттик каражаттарды туура эмес бөлүштүрүшү эсептелет.

27. Араван райондук аймактык ооруканасында калыбына келтирилбеген калдык бар, «Аксы Транс Строй» ЖСКсынан 2019-жылдын 26-июнундагы №190604169369972 тендерге катышуу үчүн тендердик билдирменин 2 % өлчөмүндө 10,0 миң сом суммасында кепилдик алынган, аталган уюм тендердин жеңүүчүсү деп табылгандан кийин келишимге кол коюдан баш

тарткан. Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 47-беренесине ылайык жана Кыргыз Республикасынын «Салыксыз кирешелер жөнүндө» Кодексине ылайык республикалык бюджетке кайтарылышы керек. 2019-жылдын 1-январына карата дебитордук карыз 337,1 миң сомду түзгөн, ал эми 2019-жылдын 31-декабрына карата 1066,3 миң сомду түздү же 729,2 миң сомго көбөйдү, 2019-жылдын 1-январына карата кредитордук карыз 1022,2 миң сомду түздү жана жыл аягында 8071,6 миң сомго барабар болду же 7049,4 миң сомго көбөйдү.

28. Араван райондук стоматологиялык бейтапканасында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысы тууралуу жобону бекитүү жөнүндө» токтомунун 32-пунктун бузуу менен 44,7 миң сомго ашык эмгек акы чегерилген. Баасы 225,0 миң сом турган пайдаланылбай туруп калган жабдуу табылган, мунун өзү негизги бюджеттик каражаттардын натыйжасыз пайдаланылгандыгын тастыктайт. «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин талаптарын бузуу менен сатып алуулар боюнча адис жок.

29. Ош областтар аралык балдар клиникалык ооруканасында «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 21-беренесинин талаптарын бузуу менен түздөн-түз келишим түзүү усулу аркылуу сатып алууларды жүргүзүүдө бааларга мониторинг жүргүзүлгөн эмес жана 13723,3 миң сомго келишим түзүлгөн, «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин 2-пунктунун 14-пунктчасын бузуу менен ремонт иштерине жана товарларды сатып алууга жүргүзүлгөн тендердин жыйынтыгы боюнча сатып алуулар жол-жоболорунун протоколу түзүлгөн эмес. 717,8 миң сом суммасында жашырылган дебитордук карыздар аныкталды. 2019-жылга карата жаратылыш газын керектөөгө лимит жеткирилген эмес.

30. Республикалык клиникалык инфекциялык ооруканасында 339,5 миң сом суммасында төлөмгө киргизилбеген кошумча төлөм аныкталган. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 27-апрелиндеги № 258 «Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө жобону жана Өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштардын типтүү тизмегин (оор жумуштар, зыяндуу, кооптуу жана башка өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштар, өзгөчө климаттык шарттардагы жумуштар) бекитүү жөнүндө» токтомунун талаптарын бузуу менен аттестация жүргүзүлбөстөн туруп, кызматтык маянага 25 % өлчөмүндө, жалпы суммасы 251,9 миң сом кошумча төлөм жүргүзүлгөн.

31. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун борбордук аппаратында пайдаланылбаган акча каражаттарынын калдыктары кассада 2019-жылдын аягында 17,6 миң сомду түздү.

32. 2019-жылдын 1-январынан тартып 2019-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун жана Бирдиктүү

төлөөчү тутумунда иштеген саламаттык сактоо уюмдарынын бюджетинин аткарылышына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча төмөнкүлөр аныкталды:

1 174,8 миң сом суммасында финансылык мыйзам бузуулар, анын ичинде:

- негизсиз эмгек акы төлөө – 457,0 миң сом;
- саламаттык сактоо уюмдары тарабынан эсептен жашырылган дебитордук карыздар - 717,8 миң сом.

720 194,5 миң сом суммасында резервдер жана бюджеттик жоготуулар аныкталды, анын ичинде:

- товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашыкча чыгымдоолору – 8 500,5 миң сом;
- бюджеттик мекемелерди ашыкча каржылоо – 9 598,9 миң сом;
- эмгек акыны төлөөдө мыйзам бузуулар – 385 725,4 миң сом;
- башка резервдер жана бюджеттик жоготуулар – 316 369,7 миң сом.

1 219 757,2 миң сом суммасында каражаттарды натыйжалуу эмес пайдалануулар аныкталды, анын ичинде:

- пландаштырылган максаттарга жетпестен аныкталган иш-чараларга чыгымдалган каражаттар – 1 128 428,9 миң сом;
- товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык корлору жана эсептөөлөрдөгү каражаттар – 91 310,7 миң сом;
- жыл аягында бюджеттик мекемелердин кассаларындагы пайдаланылбаган бюджеттик каражаттардын накталай калдыктары – 17,6 миң сом.

СУНУШТАР

Кыргыз Республикасынын Өкмөтү төмөнкүлөрдү камсыз кылсын:

1. Бекитилген республикалык бюджетке жана ММК фондунун бюджетине ылайык, Мамлекеттик кепилдиктер программасын толук көлөмдө каржылык камсыздоо боюнча мамлекеттик милдеттенмелердин аткарылышын контролдоону.

2. ММК фондунун бюджетине которулуучу милдеттүү медициналык камсыздандырууга келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жалпы көлөмүнөн 3 % өлчөмүндө Социалдык фонддун кармап калуусун алып салууну жана Социалдык фонд тарабынан ММК фондунун бюджетине которулуучу милдеттүү медициналык камсыздандырууга келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жалпы көлөмүнөн 3 % өлчөмүндө кармап калуу боюнча ички актыларды шайкеш келтирүүнү.

3. Төмөнкү маселелер каралып чыксын:

3.1. Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан ММК фондунун бюджетинин киреше бөлүгүнө чегерүү менен, милдеттүү медициналык камсыздандырууга келип түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн жалпы көлөмүнөн 71 745,6 миң сом өлчөмүндө кармалган каражаттардын ордун толтуруу боюнча.

3.2. «Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун 2019-жылга бюджетти жана 2020-2021-жылдарга божомолу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын бекитилген Мыйзамына ылайык, милдеттүү медициналык камсыздандырууга камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйноону ишке ашыруу боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышы, анын натыйжасында саламаттык сактоо тутумун 68 282,7 миң сомго кем каржылоо жүргүзүлдү, мунун өзү Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык жардамдын сапатына таасирин тийгизди.

3.3. Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан ММКга камсыздандыруу төгүмдөрүнүн каражаттарын ММК фондунун бюджетине бекитилген жылдык өлчөмдүн он экиден бир өлчөмүндө толук көлөмдө текши которууну камсыздоо.

3.4. Үй-бүлөлүк дарыгерлердин жана жалпы практика врачтарынын ишинин жыйынтыктарын 12 индикатор боюнча баалоо жүргүзүүнү киргизүү аркылуу саламаттык сактоо уюмдарынын кызматкерлерине эмгек акы төлөө тутумуна жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтомуна тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүү.

3.5. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 токтому менен бекитилген, “Саламаттык сактоо тутумунун кызматкерлеринин эмгек акысы жөнүндө” Жободогу, кошумча эмгек акыны эсептөө, ал эмгек акынын топтолгон фондун үнөмдөөнүн эсебинен түзүлөт жана эмгекке катышуу коэффициенти аркылуу бөлүштүрүлөт деген бөлүгү.

4. Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен ММК фондунун Мамлекеттик кепилдиктер программасынын көлөмүнөн тышкары максаттуу иш-чараларды каржылоо аркылуу, саламаттык сактоо уюмдарынын материалдык-техникалык базасын чыңдоону камсыз кылуу жаатындагы функцияларын кайра карап чыгуу.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги төмөнкүлөрдү камсыз кылсын:

1. 2018-жылдын 1-январынан тартып 2018-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун бюджетинин аткарылышына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругун аткарууну.

2. Мамлекеттик кепилдиктер программасы боюнча калкка медициналык-санитардык жардам көрсөтүү үчүн өздөштүрүлбөгөн каражаттардын болушуна

жол бербөө максатында, ММК фондунун бюджетине берилүүчү каражаттар боюнча өз убагында кассалык планды ачууну.

3. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 28-сентябрындагы № 451 токтомунун негизинде, индикаторлор боюнча ишинин жыйынтыгы үчүн үй-бүлөлүк дарыгерлерге, жалпы практика врачтарына жана үй-бүлөлүк медайымдарга акы төлөөгө жыл сайын республикалык бюджеттен каралуучу бюджеттик каражаттардын максаттуу өздөштүрүлүшүнүн натыйжалуулугуна талдоо жүргүзүүнү, 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча аталган каражаттар жогорулатылган көлөмдө бөлүнгөн же ашыкча каралган каражаттардын көлөмү 244 274,6 миң сомду түзгөн.

4. Кыргыз Республикасында түзүлгөн социалдык-эпидемиологиялык кырдаалга байланыштуу, 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча “Бирдиктүү төлөөчү” тутумунда иштеген саламаттык сактоо мекемелери тарабынан жол берилген тиешелүү түрдөгү 71 797,0 миң сом жана 19 513,7 миң сом суммаларындагы товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык корлорун жана дебитордук карыздарды чегерүү жөнүндө маселе каралсын.

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги төмөнкүлөрдү камсыз кылсын:

1. 2018-жылга карата аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругун аткарууну.

2. Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарын аткаруу жаатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 5-октябрындагы № 647 Саламаттык сактоону колдоого жана өнүктүрүүгө каражаттарды түзүүнүн жана пайдалануунун тартибин бекитүү жөнүндө токтомун аткарууну.

3. Медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн өздүк наркынын стандарттарын иштеп чыгууну, стандарттардын жоктугу медициналык кызмат көрсөтүүчүлөргө түздөн түз оорулууну дарылоо менен байланышпаган чыгымдарга (учурдагы ондоо иштери, жабдууларды сатып алуу ж.б.) каражаттарды жумшоого мүмкүндүк берет.

4. Баалоо картасы боюнча саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык кызматтарынын сапатын баалоо Тартибин жана каржылоо шарттарын жана тартибин жөнгө салуучу ченемдик-укуктук актыны иштеп чыгууну.

5. Баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүчү саламаттык сактоо уюмдарынын медициналык жана башка персоналынын штаттык ченемдерин кайра карап чыгууну жана бекитүүнү, мунун өзү саламаттык сактоо уюмдары тарабынан бюджеттик каражаттарды сарамжалсыз пайдаланууга алып келет.

6. Саламаттык сактоо уюмдарында врачтын, орто медициналык персоналдын жана башка персоналдын бош кызмат орундарынын болушуна жол берилбешин контролдоону, мунун өзү каражаттарды жасалма үнөмдөөгө алып келет, бул каражат, медициналык кызматкерлердин ортосунда кошумча

эмгек акы катары бөлүштүрүлөт. Ошол эле учурда оорулуулар талаптагыдай медициналык дарылоо ала алышпай турган фактысы эске алынбайт.

7. ММК фонду менен биргеликте колдонуудагы эмгек акы төлөө тартибин кайра карап чыгуусу жана кепилденген эмгек акыны да, кошумча төлөмдөрдү да чегерүү тутумун жөнөкөйлөтүү боюнча сунуштарды киргизүү зарыл.

8. Араван райондук аймактык ооруканасы боюнча:

8.1. Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 47-беренесине жана Кыргыз Республикасынын «Салыксыз кирешелер жөнүндө» Кодексине ылайык, «Аксы Транс Строй» ЖСКсынан 2019-жылдын 26-июнундагы №190604169369972 тендерге катышуу үчүн тендердик билдирменин 2 % өлчөмүндө 10,0 миң сом суммасында алынган кепилдик республикалык бюджетке кайтарылсын.

8.2. 1066,3 миң сом дебитордук карыздын жана 8071,6 миң сом кредитордук карыздын ордун толтуруу боюнча чаралар көрүлсүн.

9. Араван райондук стоматологиялык бейтапканасы боюнча:

9.1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 26-майындагы № 246 «Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо кызматкерлеринин эмгек акысы тууралуу жобону бекитүү жөнүндө» токтомунун 32-пунктун аткаруу камсыз кылынсын.

9.2. ММК фондунун каражаттарынын эсебинен сатылып алынган, иштетилбей туруп калган жабдууну орнотуу жана пайдалануу боюнча чаралар көрүлсүн.

9.3. «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин талаптарын аткаруу камсыз кылынсын, ага ылайык конкурстук комиссиянын мүчөлөрүнүн бири тастыктоочу сертификаты бар сатып алуулар боюнча адис болушу керек.

10. Ош областтар аралык балдар клиникалык ооруканасы боюнча:

10.1. Төмөнкүлөрдүн аткарылышы камсыздалсын:

- бааларга мониторинг жүргүзүү жаатында «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 21-беренесинин;

- сатып алуулар жол-жоболорунун протоколун түзүү жаатында «Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 10-беренесинин 2-пунктунун 14-пунктчасынын.

10.2. 717,8 миң сом суммасында жашырылган дебитордук карыз бухгалтердик эсепке киргизилсин жана кызмат адамдарына тиешелүү чаралар көрүлсүн.

11. Республикалык клиникалык инфекциялык ооруканасы боюнча:

11.1. Кошумча төлөм каражаттарынын киргизилишине көзөмөл күчөтүлсүн.

11.2. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 27-апрелиндеги № 258 «Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө жобону жана Өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштардын типтүү тизмегин

(оор жумуштар, зыяндуу, кооптуу жана башка өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштар, өзгөчө климаттык шарттардагы жумуштар) бекитүү жөнүндө» токтомунун аткарылышы камсыздалсын.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду төмөнкүлөрдү камсыз кылсын:

1. 2018-жылга карата аудиттин жыйынтыктары боюнча Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйругунун 2,3,8,9,14,15,17-пункттары аткарылсын. Белгилей кетүү керек, 2-пункт боюнча *«Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын 2017-жыл үчүн аудиттин жыйынтыктары боюнча жазма буйругунун 2,3,4,17,22,23,28,31,32,83,85,97,103,112,121,133,134-пункттары жаатында аткарууну камсыз кылсын»* деп көрсөтүлгөн.

2. Саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсебине кошумча төлөм каражаттарынын толук келип түшүүсүнө жана саламаттык сактоо уюмдарынын атайын эсебине акы төлөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн каражаттардын толук келип түшүүсүнө контролду күчөтсүн.

3. Саламаттык сактоо уюмдары тарабынан акы төлөнүүчү кызматтарды көрсөтүүдөн план боюнча каражаттардын келип түшүүсүн тактоо жана божомолдоону камсыз кылсын, өткөн мезгилге карата иш жүзүндө келип түшкөн каражаттарды эске алуу менен атайын каражаттар боюнча киреше бөлүктү түзсүн.

4. Бюджетти аткаруунун жүрүшүндө саламаттык сактоо уюмдарын ченемдик каржылоо боюнча каралган каражаттарды азайтуу жаатында өз убагында түзөтүү жана тактоо киргизүү механизмдин иштеп чыксын.

5. Төлөөчү менен медициналык кызмат көрсөтүүчүлөрдүн ортосундагы келишимдик процесстерди шайкеш келтирсин, келишимдик процесстин аткарылышына талдоо жана мониторинг жүргүзүлсүн, тактап айтканда, дарыланып чыккан учурлардын санына жана түзүмүнө талдоо жүргүзүү боюнча.

6. Башкы адистер боюнча бекитилген штаттык бирдиктерди ММК фондунун Борбордук аппараты боюнча 4 штаттык бирдикти жана ММК фондунун аймактык башкармалыктары боюнча 14 штаттык бирдикти ченемдик укуктук актыларга шайкеш келтирсин.

7. Саламаттык сактоо уюмдарынын чыгымдоо милдеттенмелери боюнча, тактап айтканда, Жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча Мамлекеттик кепилдиктер программасына ылайык, биринчи кезекте бейтаптарды медикаменттер жана тамак-аш менен камсыз кылуу жаатында жетиштүү контролдун жоктугу үчүн ММК фондунун аймактык башкармалыктарына тиешелүү чаралар көрүлсүн.

8. 2019-жылга чыгымдардын такталган сметасынан ашык 9 598,9 миң сомго каражаттарды чыгымдоого жол берген саламаттык сактоо уюмдарынын жооптуу адамдарынын жоопкерчилиги каралсын. Мындан ары, саламаттык сактоо уюмдары тарабынан чыгымдардын бекитилген сметасынын чегинде каражаттардын чыгымдалышына туруктуу контролдоо жүргүзүлсүн.

9. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги менен бирге, Кыргыз Республикасында түзүлгөн социалдык-эпидемиологиялык кырдаалга байланыштуу, 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча “Бирдиктүү төлөөчү” тутумунда иштеген саламаттык сактоо мекемелери тарабынан жол берилген тиешелүү түрдөгү 71 797,0 миң сом жана 19 513,7 миң сом суммаларындагы товардык-материалдык баалуулуктардын ченемден ашык корлорун жана дебитордук карыздарды чегерүү иши жүргүзүлсүн.

10. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 16-апрелиндеги № 102-б «2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө» буйругун жана Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондунун 2019-жылдын 23-апрелиндеги № 116 «2019-жылга Кыргыз Республикасынын бюджеттик уюмдары үчүн электр, жылуулук энергиясынын, жаратылыш газын керектөөнүн лимиттерин бекитүү жөнүндө» буйругун бузгандыгы үчүн, ММК фондунун аймактык башкармалыктарынын кызмат адамдарына карата тиешелүү чаралар көрүлсүн.

11. ММК фондунун Борбордук аппаратынын кассасындагы 2019-жылдын аягында 17,6 миң сом суммасында пайдаланылбаган каражаттардын калдыктары республикалык бюджеттин кирешесине калыбына келтирилсин.

Аудиттин жыйынтыктары боюнча:

- Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине, Кыргыз Республикасынын Президентинин Аппаратына - отчет;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө - отчет жана сунуштар;
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине – жазма буйрук;
- Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине – отчет, жазма буйрук жана сунуштар;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондуна – отчет жана жазма буйрук жөнөтүлсүн.

Аудит Эсептөө палатасынын мамлекеттик инспекторлору М.Ж. Артыков, З.С. Солпуева, Р.К. Усупбеков, Ы.Э. Хусанов тарабынан жүргүзүлгөн.

**Кыргыз Республикасынын
Эсептөө палатасынын
аудитору**

А.С. Султанкулов